

СТЕНОГРАФСКИ ДНЕВНИЦИ

НА

XXIII-ТО ОБИКНОВЕНО НАРОДНО СЪБРАНИЕ

III РЕДОВНА СЕСИЯ

Брой 24

София, петък, 29 декемврий

1933 г.

29. заседание

Срѣда, 27 декемврий 1933 година

(Открито отъ председателя А. Малиновъ въ 16 ч. 15 м.)

С Ъ Д Ъ Р Ж А Н И Е:

	Стр.		Стр.
Отпуски , разрешени на народни представители . . .	513	4) за одобрение I-то постановление на Министерския съветъ, взето въ заседанието му отъ 15 февруарий 1933 г., протоколъ № 15, и VI-то постановление на Министерския съветъ, взето въ заседанието му отъ 6 мартъ 1933 г., протоколъ № 20, относно разрешението на Българската земледѣлска банка да продава съ 50% намаление отъ продажната цена земледѣлскитѣ орѣдия, машини и други, доставени по силата на специалния законъ. (Приемане)	515
Законопроекти:			
1) за допълнение на закона за сѣдитѣ-изпълнители (Първо и второ четене)	513		
2) за допълнение закона за сѣдебнитѣ марки. (Първо и второ четене)	514		
3) за личния съставъ на Министерството на финанситѣ. (Второ четене — разискване)	519		
Предложения:			
1) за приемане на държавна служба унгарския подданикъ Сабо Имре. (Приемане)	514	Сесия-продължение.	
2) за приемане на държавна служба германския подданикъ Карлъ Матей. (Приемане)	514	Предложение отъ м-ръ-председателя Н. Мушановъ за продължение първата половина на сесията до 27 януарий 1934 г. (Приемане)	514
3) за одобрение III-то постановление на Министерския съветъ, взето въ заседанието му отъ 14 февруарий 1933 г., протоколъ № 82, относно разрешението безакцизна захаръ за подхранване на пчелитѣ. (Приемане)	514	Дневенъ редъ за следващото заседание	532

Председателъ: (Звъни) Понеже има нужното число народни представители, обявявамъ заседанието за открито. (Отъ заседанието отсъствуватъ следнитѣ г. г. народни представители: Ангеловъ Иванъ, Апостоловъ Драгомиръ, Василевъ Василь, Василевъ Григоръ, Гаговъ Петъръ, Георгиевъ Трифонъ, Дичевъ Петко, Дочевъ Момчо, Ивановъ Борисъ, Недковъ, Кафеджийски Георги, Лоловъ Сава, Лулчевъ Коста, Маринчевъ Георги, Митовъ Генко, Ненчевъ Илия, Петковъ Стефанъ, Петровъ Дойчинъ, Пиронковъ Александъръ, Савовъ Велико, Савовъ Сава, Тонковъ Тодоръ, Тотевъ Деню, п. Христовъ Георги, Христовъ Димитъръ, Цановъ Стефанъ, Чернооковъ Георги и Чолаковъ Христо).

Председателството съобщава на Народното събрание, че бюрото е разрешило отпущъ на следнитѣ г. г. народни представители:

По 1 день:

На г. Петъръ Гаговъ;
На г. Генко Митовъ;

По 2 дена:

На г. Едрю Шидерски;
На г. Стефанъ Цановъ;

По 3 дни:

На г. Сава Лоловъ;
На г. Георги Казанаклиевъ, и

4 дни:

На г. Иванъ Ангеловъ.

Минаваме къмъ първата точка отъ дневния редъ — първо четене на законопроекта за допълнение на закона за сѣдитѣ-изпълнители.

Моля г. секретаря да прочете законопроекта.

Секретаръ Н. Гавриловъ (нац. л. П): (Прочита законопроекта изцѣло, заедно съ мотивитѣ къмъ него — вж. прил. Т. I, № 23)

Председателъ: Моля г. г. народнитѣ представители, които приематъ на първо четене законопроекта за допълнение на закона за сѣдитѣ-изпълнители, да вдигнатъ рѣжка. Мнозинство, Събранието приема.

Министъръ Й. Качаковъ: Моля законопроектътъ да се приеме по спешностъ и на второ четене.

Председателъ: Моля г. г. народнитѣ представители, които приематъ предложението на г. министра на правосъдието законопроектътъ да се приеме по спешностъ и на второ четене, да вдигнатъ рѣжка. Мнозинство, Събранието приема.

Моля г. секретаря да прочете законопроекта на второ четене.

Секретаръ Н. Гавриловъ (нац. л. П): (Чете)

„ЗАКОНЪ“)

за допълнение закона за сждитѣ-изпълнители“.

Председателѣтъ: Моля г. г. народнитѣ представители, които приемат прочетеното заглавие на законопроекта, да вдигнат рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Секретарь Н. Гавриловъ (нац. л. П): (Чете)

„Членъ единственъ. — Въ края на чл. 1 се прибавя следната

Забележка. Сждитѣ-изпълнители по Министерството на правосъдието, които сѣ предадени въ служба на Българската централна кооперативна банка, Българската народна банка и Българската земеделска банка, се назначават и уволняват отъ министра на правосъдието, а заплатата получават отъ съответната банка“.

Председателѣтъ: Моля г. г. народнитѣ представители, които приемат членъ единственъ на законопроекта, както се прочете, да вдигнат рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Минаваме къмъ втората точка отъ дневния редъ — първо четене на законопроекта за допълнение закона за сѣдебнитѣ марки.

Моля г. секретаря да го прочете.

Секретарь Н. Гавриловъ (нац. л. П): (Прочита законопроекта изцѣло, заедно съ мотивитѣ къмъ него — вж. прил. Т. I, № 24)

Председателѣтъ: Моля г. г. народнитѣ представители, които приемат по принципъ законопроекта за допълнение закона за сѣдебнитѣ марки, да вдигнат рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Министъръ И. Качаковъ: Моля законопроектъ по спешност да се приеме и на второ четене.

Председателѣтъ: Който приемат предложението на г. министра на правосъдието, моля, да вдигнат рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Секретарь Н. Гавриловъ (нац. л. П): (Чете)

„ЗАКОНЪ**“)

за допълнение на закона за сѣдебнитѣ марки“.

Председателѣтъ: Който приемат прочетеното заглавие, моля, да вдигнат рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Секретарь Н. Гавриловъ (нац. л. П): (Чете) „Членъ единственъ. Въ чл. 1, следъ думитѣ: „Чл. чл. 114 до 123 отъ закона за нотариуситѣ“ се прибавятъ следнитѣ думи: „Чл. чл. 30 до 36 отъ закона за сждитѣ-изпълнители“.

Председателѣтъ: Който приемат членъ единственъ тѣй, както се прочете, моля, да вдигнат рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Минаваме къмъ третата точка отъ дневния редъ — одобрение предложението за приемане на държавна служба унгарския подданикъ Сабо Имре.

Моля г. секретаря да го прочете.

Преди това има думата г. министър-председателѣтъ.

Министър-председателъ Н. Мушановъ: Г. г. народни представители! Съгласно чл. 127 отъ конституцията, царѣтъ свиква Народното събрание редовно всѣка година. Сесията трае отъ 15 октомврий до 15 декемврий и отъ 15 януарий до 15 мартъ. Споредъ практиката, която е установена досега, 15 декемврий по старъ стилъ е 28 декемврий. А 28 декемврий е утре.

Съгласно чл. 129 отъ конституцията, редовнитѣ заседания на Събранието може да се продължатъ по взаимно съгласие на царя и Народното събрание.

Ще моля Народното събрание да гласува, редовнитѣ заседания да се продължатъ до 27 януарий включително.

Председателѣтъ: Моля ония г. г. народни представители, които приемат предложението на г. министър-председателя за продължение на сесията, да вдигнат рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Секретарь Н. Гавриловъ (нац. л. П): (Прочита предложението изцѣло, заедно съ мотивитѣ къмъ него — вж. прил. Т. I, № 22)

Председателѣтъ: Моля ония г. г. народни представители, които приемат предложението за приемане на държавна служба унгарския подданикъ Сабо Имре, да вдигнат рѣка. Мнозинство, Събранието приема. (Вж. прил. Т. II, № 14).

Минаваме къмъ четвъртата точка отъ дневния редъ — одобрение предложението за приемане на държавна служба германския подданикъ Карлъ Матей.

Моля г. секретаря да го прочете.

Секретарь Н. Гавриловъ (нац. л. П): (Прочита предложението изцѣло, заедно съ мотивитѣ къмъ него — вж. прил. Т. I, № 21)

Председателѣтъ: Моля ония г. г. народни представители, които приемат предложението за приемане на държавна служба германския подданикъ Карлъ Матей, да вдигнат рѣка. Мнозинство, Събранието приема. (Вж. прил. Т. II, № 15)

Минаваме къмъ следващата точка отъ дневния редъ — одобрение предложението за одобрение III-то постановление на Министерския съветъ, взето въ заседанието му отъ 14 октомврий 1933 г., протоколъ № 82, относно разрешаването безакцизна захаръ за подхранване на пчелитѣ.

Моля г. секретаря да го прочете.

Секретарь Н. Гавриловъ (нац. л. П): (Прочита предложението изцѣло, заедно съ мотивитѣ къмъ него — вж. прил. Т. I, № 27)

Председателѣтъ: Има думата народниятъ представителъ г. Аврамъ Аврамовъ.

А. Аврамовъ (з. Ст. В): Г. г. народни представители! Въ предложеното ни за одобрение министерско постановление се казва, че се касае за отпускане безакцизна захаръ за подхранване на пчелитѣ, които не можаха да събератъ достатъчно медъ за презимуване. Тамъ се казва, че се отпуска захаръ до 5 кг. за кошеръ. Азъ съмъ тамъ, че не ще бѣде зле, ако ние отпустимъ захаръ и за старитѣ кошери съразмѣрно, колкото имъ е нужно. Нека да не се пофренчваме. Ние сме трѣгнали отъ старитѣ кошери, за да дойдемъ до положението да имаме и добритѣ кошери, тѣй, що се казватъ Даланблатови и т. н. Ако унищожимъ старитѣ кошери, ние нѣма да имаме, следователно, тѣхъ усѣвършенствувани кошери, въ сандѣни. Затова азъ моля г. министра да се съгласи да отпустимъ безакцизна захаръ и за първобитнитѣ кошери, защото началото на българското пчеларство е оттамъ, отъ старитѣ кошери. Въ постановлението, г. министре, се казва: „кошеръ“, а долу властитѣ, когато прилагатъ закона, казватъ: „Ти нѣмашъ модеренъ кошеръ“.

Нѣкой отъ земеделцитѣ: За всички кошери — така се разбира.

А. Аврамовъ (з. Ст. В): Да се каже „всичкитѣ кошери“. Единитѣ сѣ модерни, изкуствени кошери, а другитѣ сѣ естествени, споредъ мене.

Тѣй че, нѣма да бѣде зле да споменемъ и за трѣвнитѣ. Ако не споменемъ, ще направимъ престѣпление — ще унищожимъ майкитѣ, за да нѣмаме синове въ кошеритѣ. Това е положението. Нека се знае, че безъ да имашъ трѣвна, не можешъ да имашъ кошеръ. Шомъ унищожимъ майкитѣ въ трѣвнитѣ, ние за въ бѣдѣше не можемъ да поставимъ въ сандѣка нито една пчела. Това се знае отъ опитъ, отъ практика.

Та азъ ви се моля, г. министре, да възприемете това. Нѣма да бѣде зле, нѣма да има престѣпление. После въ мотивитѣ на предложението се казва, че, съгласно чл. 84 отъ закона за подобрене земеделското производство и пр., отпуска се захаръ само за ония пчелари, които влизатъ въ кооперации. Защо само за тѣхъ? Ами ония, които примитивно отглеждатъ пчелитѣ си, защо ги игнорирате? Въ едно населено мѣсто, кѣдето има 15—20 кошера, хората не могатъ да образуватъ кооперация. Какво сѣ виновни тѣхъ хора, за да страдатъ и да не имъ помогнемъ въ случая?

Азъ апелирамъ къмъ г. министра да се съгласи да се даде безакцизна захаръ за всички кошери, включително и трѣвнитѣ, безъ разлика дали пчеларитѣ влизатъ въ кооперации, или не

*) За текста на законопроекта, приетъ на първо четене — вж. прил. Т. I, № 23.

**) За текста на законопроекта, приетъ на първо четене — вж. прил. Т. I, № 24.

Председателът: Моля ония, г. г. народни представители, които приемат предложението за одобряване III-то постановление на Министерския съвет, взето въ заседанието му от 14 октомври 1933 година, протокол № 82, относно отпускането на безакцизна захаръ за подхранване на пчелитъ, да вдигнатъ ръка. Мнозинство, Събра- нието приема. (Вж. прил. Т. II, № 16)

Следва точка 6 отъ дневния редъ — одобрение пред- ложението за одобрение I-то постановление на Министер- ския съветъ, взето въ заседанието му отъ 15 февруарий 1933 г., и VI-то постановление на Министерския съветъ, взето въ заседанието му отъ 6 мартъ 1933 г., протоколъ № 20, относно разрешаването на Българската земеделска банка да продава съ 50% намаление отъ продажната цена земеделскитъ орждия, машини и др., доставени по си- лата на специалния законъ.

• Моля г. секретаря да го прочете.

Секретарь Н. Гавриловъ (нац. л. П): (Прочита предло- жението изцѣло, заедно съ мотивитъ къмъ него — вж. прил. Т. I, № 26)

Председателът: Има думата народниятъ представителъ г. Аврамъ Аврамовъ.

А. Аврамовъ (з. Ст. В): Г. г. народни представители! Сложени сж предъ насъ за одобрение първото постано- вление на Министерския съветъ, взето въ заседанието му отъ 15 февруарий 1933 г., и шестото постановление на Ми- нистерския съветъ, взето въ заседанието му отъ 6 мартъ 1933 г.

Г. г. народни представители! Азъ вѣмамъ нищо про- тивъ одобрението на тия министерски постановления, за- шото съ тѣхъ се иска намаление продажната цена на до- ставенитъ преди 4—5 години отъ единъ бившъ министъръ земеделски орждия — плугове, машини, редосѣялки, ва- ляди и т. н. Но при одобрението на тия постановления азъ искамъ да разбера държи ли се смѣтка за това, че въ 1928 г. се разреши отъ тогавашното почитаемо прави- телство на Земеделската банка да достави за смѣтка и подъ гаранцията на държавата земеделски инвентаръ за 60 милиона лева, който инвентаръ банката да распро- даде на кооперациитъ съ 20% намаление, а на частнитъ лица — съ 15%, като бѣже изплащанъ въ продължение на 3 години; че сѣщата година втори пътъ сѣщото пра- вителство съ законъ, публикуванъ въ „Държавенъ вест- никъ“, бр. 79, отъ 5 юлий 1928 г., е разрешилъ, посрѣд- ствомъ сѣшия министъръ, на Земеделската банка да купи земеделски инвентаръ още за 110 милиона лева, който по сѣщия начинъ да се разпродаде на селянитъ-про- изводители. Най-главното въ този законъ, което шокира и поражда съмнения, е това, че за втората доставка за 110 милиона лева се казва: „Доставката да се извърши чрезъ доброволно спазаряване, безъ спазване формално- ститъ по закона за бюджета, отчетността и предприя- тията. Доставката се освобождава отъ данъкъ върху при- хола на предприятието и вносни мита“.

Вие вижлате, какъ тогава се е процедирао и какъ съ законъ е била заставена Земеделската банка да купи за 170 милиона лева земеделски инвентаръ, безъ да се държи смѣтка и безъ да има нѣкой компетентенъ да види дали този земеделски инвентаръ е подходящъ за дребна земеделска България.

Въ мотивитъ на предложението, съ което се иска да одобримъ тия две министерски постановления, се казва, че половината и повече отъ този инвентаръ е гласиранъ. Азъ твърдя, че той инвентаръ не е гласиранъ по искания на земеделска-производителъ-стопанинъ, а той инвен- таръ — както на много пъти отъ трибуната на Народното събрание се изнесе — насила е билъ даванъ на онѣзи зе- мелелски стопани, които сж имали нужда да получатъ срѣдства отъ Земеделската банка. Като тѣй, азъ питамъ Парламента, който не се интересува отъ тия 170 милиона забатачени български левове; би ли следвало да не тър- симъ отговорностъ отъ онзи, който си е игралъ съ дър- жавнитъ срѣдства, по начина, който Ви се каза? Ше ли вие, избранитъ на народа, да потърсите смѣтка? И по нататъкъ, нѣма ли срамъ оня бившъ министъръ, който достави тоя инвентаръ за 170 милиона лева, да излиза следъ това отъ трибуната на Народното събрание и да проповѣдва сюнгерь за задълженията? Азъ ви питамъ: сте ли вие народни избраници, не трѣбва ли да потър- сите смѣтка за тѣзи грѣшни левове, които сготвика по стотинка сж събирани отъ българския народъ? Азъ каз- вамъ, че не съмъ противъ одобрението на тия министер- ски постановления, защото дотамъ е дошло положението, че трѣбва да се одобрятъ, но за себе си задавате ли си

въпроса! Би ли следвало да потърсимъ отговорности за изразходването на тия срѣдства? Защото всички валяди, всички култиватори, всички земеделски орждия, доста- вени по този начинъ, днесъ сж въ кооперациитъ, днесъ сж въ курницитъ нѣкъде и за вѣчни времена ше бждатъ тамъ. Дайте да потърсимъ отговорността на всѣки мини- стръ, шомъ отъ тамъ (Сочи министерската маса) се казва, че министърътъ отговаря. Нека да потърсимъ тая отговорностъ и да посочимъ на всѣки бждещъ министъръ какво го чака, ако иска по такъвъ начинъ да злоупотре- бява съ своето положение и да нанася такава една щета на държавата отъ 170 милиона лева.

Азъ апелирамъ къмъ почитаемото правителство да сезира въ бждеще Народното събрание съ единъ законо- проектъ, съ членъ единственъ, за да потърсимъ, г. ми- нистъръ-председателю, отговорностъ за тия така израз- ходвани нещастни български левчета, та когато потър- симъ тая отговорностъ, да видимъ нѣма ли да излѣзе и друго мѣсто, където още ше трѣбва да търсимъ отго- ворностъ. Моятъ апелъ е народното представителство да се издигне надъ себе си и да потърси отговорностъ отъ всички, които злоупотребяватъ.

Съ тия думи моля правителството да ни сезира съ единъ такъвъ законсипроектъ, да видимъ дали би след- вало по този начинъ да се прави търговия съ нещастнитъ стотинки на селянина-стопанинъ и после отъ трибуната на Народното събрание да се проповѣдва на сѣщия се- лянинъ: „Сюнгерь на задълженията!“

Председателът: Има думата народниятъ представи- телъ г. Никола Пждаревъ.

Н. Пждаревъ (д. сг. Ц): Г. г. народни представители! Азъ взехъ думата, за да помоля г. министра на земе- делството да съобщи нѣкои нѣща на Народното събрание.

Постановлението на Министерския съветъ, което се разглежда, е взето презъ м. мартъ т. г. Предполагамъ и допускамъ, че то е приведено въ изпълнение. Земе- делската банка се е опитала да пласира машинитъ и до- сега тя трѣбва да има добити резултати. И азъ искамъ да зная министерството провѣрило ли е каква частъ отъ тѣзи машини вече е пласирана и въ каква загуба е дър- жавата отъ този начинъ на пласиране на машинитъ, неза- висиимо отъ въпроса дали производството е спечелило нѣщо или не отъ тѣхното пласиране? Пласирането на машинитъ става по силата на единъ законъ и отгово- рността носи министърътъ, който е успѣлъ да прскара въ Народното събрание този законъ. Азъ тогава пола- гахъ усилия да убедя министра и Народното събрание, че по такъвъ начинъ такива машини не би трѣбвало да се пласиратъ, но това мина като законъ и се привежда въ изпълнение.

Азъ бихъ помолилъ още г. министра да съобщи на Народното събрание по доставката на тѣзи машини кон- стативана ли е нѣкаква нередовностъ, има ли безъ нужда натоварване на държавата съ стойността на тия машини и има ли нѣкаква загуба въ пласирането на тия машини за държавата? И ако е така, тази загуба компенсирана ли е съ подобрение въ производството, съ придобивки на производителя? Изобщо какво се смѣта въ министер- ството за тази доставка, за да може да бжде спокойно Народното събрание. Сѣщо и въпроса, който повдига г. Аврамовъ, считамъ много основателенъ.

Председателът: Моля ония г. г. народни представи- тели . . .

Н. Пждаревъ (д. сг. Ц): Г. министърътъ нѣма ли да отговори?

П. Дековъ (з): Искамъ думата, г. председателю.

Председателът: Искайте думата по-рано, защото презъ време на гласуване не се дава думата.

Има думата народниятъ представителъ г. Петко Дековъ.

П. Дековъ (з): Г. г. народни представители! Съ реше- нието, което се предлага тукъ за одобрение, се одобрява постановлението на Министерския съветъ, чрезъ което се дава право на Земеделската банка да продаде съ 50% по-долу земеделскитъ инвентарни машини, земедел- скитъ сѣчива, които сж закупени съгласно специалния законъ отъ 1928 г. Безспорно е, че това постановление на Министерския съветъ, повади особенитъ условия, които сж го продиктували, ше бжде прието отъ Народното съ- брание. Но знае се, че Земеделската банка, следъ като бѣше натоварена съ грижата да разпродава тоя земе- делски инвентаръ на земеделцитъ по опредѣлени цени,

за да може да ускори продажбата между населението, прибѣгна до кредитиранитѣ отъ нея кооперации. И банката изпрати въ складовѣтъ на кооперациитѣ голѣма частъ отъ тоя земеделѣски инвентаръ съ една отстъпка 20% отъ опредѣлената цена. Особенитѣ условия, които настѣпиха, за да заставятъ Министерския съветъ да излъже съ такова едно постановление, съ условия въ сила и за кооперациитѣ. Ако се одобри постановлението на Министерския съветъ така, както то е представено, ще се създаде едно неудобство за земеделѣските кооперации, които сѣ кредитирани отъ Земледѣлската банка. Зашото въ складовѣтъ на кооперациитѣ ще има повече машини, отколкото сѣ тия въ складовѣтъ на Земледѣлската банка, на цени 20% по-долу отъ коштуемата стойностъ. Народното събрание ще даде възможностъ на Земледѣлската банка да продава отъ нейнитѣ складове машинитѣ съ 50% по-евтино, а кооперациитѣ не ще могатъ, и по такъвъ начинъ ще се наруши оная хармония, която трѣбва да съществува по законитѣ на конкуренцията.

Ето защо азъ моля министра на земледѣлието да се съгласи, при така редактираното постановление, въ решението да се добави и следната добавка: (Чете)

„Намалението 50% отъ продажната цена на земеделѣски машини, орѣдия и други по сѣщитѣ доставки обхваща и наличнитѣ такива къмъ 15 мартъ 1933 г. въ кооперативни сдружавания, продадени на сѣщитѣ отъ Българската земеделѣска банка за пласиране между земеделѣските стопани“.

Н. Пѣдаревъ (д. сг. Ц): Не може по този редъ. Или се одобрява, или не се одобрява постановлението. За да се измѣнява, то трѣбва да добие формата на законъ. И аслъ то не е редовно като постановление да минава. Тогава, когато е взето постановлението, заседаваше Камарата и трѣбваше да сезирате Камарата съ този въпросъ по законодателенъ редъ.

А. Капитановъ (з): Голѣмъ пазителъ на конституцията сте!

К. Кораковъ (д): Имаше анкета по тая работа. Какво стана съ тая анкета?

А. Капитановъ (з): За анкетата не става въпросъ.

Н. Пѣдаревъ (д. сг. Ц): По тая работа не е имало анкета отъ Народното събрание.

К. Кораковъ (д): Имаше.

Председателъг: Има думата г. министърътъ на земледѣлието и държавнитѣ имоти.

Министъръ К. Муравиевъ: Г. г. народни представители! Въ отговоръ на г. Пѣдаревъ ще кажа, че действително ме учудватъ въпроситѣ, които той задава. Той знае много добре, че доставката на тия машини стана по решение на Народното събрание и, вследствие на тая скандална, ще кажа, доставка, имаше парламентарна анкета, поради което нѣкои отъ управата на Земледѣлската банка излъзоха отъ нея, но по-нататъкъ не се даде ходъ на тая парламентарна анкета.

Н. Пѣдаревъ (д. сг. Ц): Тя бѣше обща анкета по цѣлата дейностъ на Земледѣлската банка.

Министъръ К. Муравиевъ: Тогава имаше идея да се внесатъ машини за нашето земеделѣско стопанство. При все че идеята бѣше много хубава, доставката стана по начинъ, че компрометира самата идея. Най-първо, Земледѣлската банка, по нареждане на Министерството на земледѣлието, е доставила на два пѣти земеделѣски машини отъ фирмата „Бехеръ“. Доставката е станала, въпрѣки мотивирания докладъ на главния инспекторъ Недѣлевъ въ Земледѣлската банка, че машинитѣ отъ фирмата „Бехеръ“ не сѣ пригодни за нашето население и не трѣбва да се прави тая доставка. Въпрѣки туй, подъ давление на Министерството на земледѣлието, Земледѣлската банка, респективно управителниятъ съветъ на банката, е направила доставка на машини, които сѣ извънредно скѣпи и непригодни за нашето стопанство, и обремени съ много разноси стопанствата, защото машинитѣ сѣ доставени отъ Земледѣлската банка много по-скѣпо отъ тия, продавани отъ частнитѣ фирми. Доставила веднѣжъ машинитѣ, банката почва да ги дава на стопанитѣ — да ги дава, въ смисълъ, да ги натрапва, да насилва стопанитѣ да ги взематъ. Почватъ протести отъ страна на населението, даже отъ страна на клоновѣтъ на Земледѣлската банка.

Отъ всички преписки, които сѣ се водили, интересенъ е докладътъ отъ клона на банката въ гр. Фердинандъ, който казва, че населението не иска да вземе доставенитѣ машини като непригодни и много скѣпи и че нѣма нужда да се изпрачатъ повече машини на клона. Банката отговаря: (Чете)

„Първъ е вашиятъ клонъ отъ всички клонове въ цѣла България, който ни донася, че доставката на бехеровитѣ плугове е била „истинско нещастие“. Намъ се вижда чудна смѣлостъта ви да си присвоявате една чужда за васъ компетентностъ и съ неподобаваща авторитетностъ да изкарвате, че единствено саковитѣ и еберхардовитѣ плугове сѣ добри“. А по-горе ви казахъ, че самитѣ компетентни лица въ банката сѣ били противъ тая доставка. По-нататъкъ се казва: (Чете) „Освенъ това вие забравяте, че банката има свои органи, специалисти по въпроса, които претендиратъ да сѣ малко по-вещи отъ васъ“, но самиятъ специалистъ при банката, както казахъ, е билъ прстивъ тая доставка. — „Ние много съжаляваме, че тамъ, долу, имаме наши хора, които сѣ готови да се вслушватъ въ това, което имъ казватъ заинтересовани лица, отколкото да иматъ въра въ дѣлата на банката. Такива служители не само че не сѣ полезни, но даже сѣ и вредни за банката“. Продължава натрапването на тия машини. И въпрѣки че продажбата имъ е вървѣла насилствено, банката прави нова порѣчка отъ сѣщата фирма „Бехеръ“ отъ 1.000 плуга.

С. Митковъ (з. Ст. В): Това, което отъ Фердинандъ пишатъ, за старата порѣчка ли е?

Министъръ К. Муравиевъ: Да, за старата порѣчка. Въпрѣки че първата порѣчка не е била разпродадена, банката прави нова порѣчка отъ 1.000 плуга отъ сѣщата фирма. Тая втора порѣчка бѣ натрапена, така да се каже. Почватъ вече нови голѣми порѣчки, не вече чрезъ банката, а отъ министерството, по решение на Народното събрание. По решение на Народното събрание („Държавенъ вестникъ“, бр. 234, отъ 27 януарий 1928 г.) се възложи на Българската земеделѣска банка да достави за сѣтка и подъ гаранцията на държавата модеренъ земеделѣски инвентаръ за около 60 милиона лева, който инвентаръ банката да раздаде съ 20% отстъпка на стопанитѣ подъ гаранцията на държавата.

А. Аврамовъ (з. Ст. В): 20% за кооперациитѣ и 15% за частнитѣ лица.

Министъръ К. Муравиевъ: Въз основа на горното решение, 14.560 броя разни видове земеделѣски орѣдия и машини, на стойностъ 48.579.838 л., сѣ доставени. Отъ тѣхъ сѣ продадени 13.796 броя за 44.400.267 л. Налице сѣ останали 764 броя, на стойностъ 4.179.571 л.

Казахъ ви, че банката не можеше да продава тия машини и тогава на всѣка кооперация, която иска кредитъ — а вие знаете, че тази година е годината на така наречената кредитна инфлация, дава се насила почти кредитъ на кооперациитѣ — евентуално и се натрапватъ и машини за продаване.

С. Митковъ (з. Ст. В): Това е присѣда за Сговора.

Министъръ К. Муравиевъ: Отъ друга страна, кооперациитѣ, които иматъ работа съ своитѣ членове, като ги подпомагатъ съ кредити, натрапватъ имъ насилствено и машини. Клоновѣтъ отъ Земледѣлската банка, давайки кредитъ, една частъ отъ кредита спиратъ, като даватъ машини вмѣсто пари, които машини не се желаятъ отъ населението.

Ще ви цитирамъ единъ примѣръ, който е характеренъ, а такива сѣ съ хиляди: (Чете) „Димитъръ Николовъ, отъ с. Деково, Свищовско, иска нѣколко хиляди лева кредитъ отъ банката. При явяването си въ банката — пише той въ своето заявление — „да поискамъ заемъ, предложи ми се да получа единъ валякъ — земеделѣско орѣдие, защото въ противенъ случай нѣма да ми се даде заемъ, понеже имало изрична наредба на Министерството на земледѣлието и държавнитѣ имоти, че заеми ще се отпускатъ за посѣвъ и други земеделѣски нужди само на стопани, които получатъ земеделѣски орѣдия. Азъ си отидохъ обратно, защото нѣмахъ нужда отъ такива, понеже имамъ, съ изключение на това, че само валякъ не притежавамъ, въ такъвъ случай избѣгнахъ да се съглася, за да не увеличавамъ задължения си повече, отколкото смѣтамъ, че мога да понасямъ“. И така ще се обясни, г. г. народни представители, какъ единъ отъ най-голѣмитѣ виновници на тѣхнитѣ задължения така лесно иска сѣнгеръ и за тия задължения. (Продължава да чете) „Следъ

седмица въ селото ни се яви отъ агрономството лице, което покани нуждаещитѣ се отъ подобенъ кредитъ за сключване на заеми въ общинското управление на селото ни и ми предложиха единъ кембрички ваякъ и азъ, принуденъ отъ необходимитѣ ми нужди, се съгласихъ, въпрѣки моята воля, за снабдяването ми съ горепоменатия ваякъ, като подписахъ единъ записъ на заповѣдъ за заемъ на стойността, която струва самиятъ ваякъ. Следъ това явихъ се въ банката, получихъ искания заемъ, но ваякъ не съмъ получавалъ до днесъ и не зная къде се намира. Той знае, че ваякътъ се намира въ двора на синдиката „Дунавъ“, но понеже не му е потребенъ, не иска да го вземе и ваякътъ следъ това е потъналъ въ земята и служи сега за връзване на добитъка. (Оживление всрѣдъ мнозинството) Такива случаи сж съ хиляди.

Б. Ецовъ (д): (Къмъ сговориститѣ) Когато ви изкарватъ кирливитѣ ризи, мълчите.

Министъръ К. Муравиевъ: Сега не се разглежда въпросътъ за тая доставка.

Н. Стамболиевъ (з): Това за сведение на г. Пждаревъ.

Министъръ К. Муравиевъ: Докато се пласиратъ машинитѣ отъ тая първа доставка, Наредното събрание гласува закона за нова доставка, и машинитѣ отъ третата доставка още не сж пласирани. Доставени сж 65510 броя машини на стойностъ около 110 милиона лева.

Нѣкой отъ мнозинството: О-о-о!

Министъръ К. Муравиевъ: Поради това се почувствува пакъ натрупване на земеделски машини.

А. Капитановъ (з): Подобрене на земеделѣието!

Министъръ К. Муравиевъ: Какви сж тия машини? Плугове обикновени, № 7 и № 8, които още не сж продадени и които никой не ги иска и не може да ги вземе.

А. Капитановъ (з): Защото нѣма добитъкъ, който да ги тегли.

П. Чорбаджиевъ (д): И ще модернизираме земеделѣието!

Т. Бошнаковъ (з): Плуговетѣ отъ тия нумера могатъ да ги теглятъ само доставчицитѣ!

Министъръ К. Муравиевъ: Има и други машини.

Понеже продажбата на тия машини бѣше въ застои, никой не ги купуваше, банката не можеше и не трѣбваше повече да ги натрапва, а отъ друга страна, понеже тѣ се хабѣха, Министерството на земеделѣието, смѣтайки, че ще поощри търсенето на тия машини и ще улесни пласмента имъ, поиска отъ Министерския съветъ, и Министерскиятъ съветъ се съгласи, тия машини да се продаватъ на населението съ 50% отстъпка. Мотивътъ за това искане на министерството бѣше, че наличността на тия машини къмъ 1 януарий 1932 г. остана смѣтата и къмъ 1 януарий 1933 г.

Следъ като намалихме цената на машинитѣ съ 50% и се направи една по-голяма пропаганда, почувствува се известно търсене, увеличи се пласментътъ на тия машини и една частъ отъ тѣхъ почнаха да се продаватъ, макаръ много трудно, макаръ и съ 50% намаление. Днесъ имаме налице 9.000 плуга. Отъ тѣхъ, въпрѣки решението на Министерския съветъ, което ви е представено днесъ за одобрение, банката е увѣрена, че въ никой случай не могатъ да бждатъ продадени, понеже сж абсолютно непригодни къмъ нашитѣ условия, плуговетѣ марки Д8М24, Д7М24, Д6МН и други по-голями плугове, както и ваяцитѣ. Сѣщо така — брани 6.000 броя, култиватори — 11.102 парчета доставени, отъ които бѣха останали къмъ 1 януарий т. г. 4.422. Следъ намалението на цената сж продадени само 22 броя.

А. Аврамовъ (з. Ст. В): И ония, които сж продадени, лежатъ въ избитѣ.

Министъръ К. Муравиевъ: Окопвачки сж останали около 500 броя. Увѣрени сме, че следъ една по-голяма пропаганда, понеже цената имъ е ниска и тѣ сж извънредно полезни за нашитѣ условия, тѣ ще могатъ да се продадатъ.

Н. Тошевъ (д. ст. Ц): Това е важно.

Министъръ К. Муравиевъ: Подривачки — 240 броя, ваяци — 507 броя. Тѣхъ абсолютно нѣма да можемъ да ги продадемъ даже да намалимъ съ още $\frac{1}{3}$ сегашната имъ стойностъ. Триори — 8, сѣялки — 300 и т. н.

Загубитѣ на банката отъ първитѣ две доставки не ми сж известни въ момента. Загубитѣ на държавата отъ досега пласираниѣ машини възлизатъ на 37.221.834 л. Обаче на колко ще възлѣзатъ загубитѣ следъ окончателното ликвидиране на тая доставка, не ми е известно. Предполагамъ, че ще стигнатъ къмъ 50 милиона лева най-малко. Обаче трѣбва да се знае едно: че всички досега пласирани машини сж повечето насилствено дадени и стойността имъ фигурира, въ повечето случаи, като задѣлжения и на стопани, и на кооперации.

С. Митковъ (з. Ст. В): И затова трѣбва да се реситятъ.

А. Аврамовъ (з. Ст. В): Затова г. Димитъръ Христовъ иска сюнгерътъ да играе.

Министъръ К. Муравиевъ: Очевидно е, че постановление на Министерския съветъ трѣбва да бжде одобрено.

Въпросътъ, който повдига г. Петко Дековъ, е много умѣстенъ. Защото, ако държавата която има по-голяма възможностъ да пласира тия машини, не може да ги продаде по пълната имъ стойностъ и ги продава съ 50% загуба, още повече кооперациитѣ, на които тѣ сж натрапени, не могатъ да ги продадатъ по пълната имъ стойностъ и следва и на тѣхъ да се направи намаление 50%, като загубата пакъ легне върху гърба на Министерството на земеделѣието. Дали този въпросъ ще трѣбва да се уреди съ туй постановление на Министерския съветъ или съ отдѣленъ законопроектъ, това е вече работа формална. Ако трѣбва да се уреди съ отдѣленъ законопроектъ, мисля, че Народното събрание трѣбва да бжде сезирано въ най-скоро време.

Азъ мисля, че, въпрѣки одобрението на това решение, има нѣкои видове машини, които по никой начинъ не могатъ да се продадатъ. Напр., голѣмитѣ, тежкитѣ плугове, ваяцитѣ, които никой не търси и които вече на нѣкои мѣста, въ нѣкои клонове на Земеделската банка или въ кооперации, не могатъ да се намѣрятъ, защото сж хлѣтнали въ почвата. За куриозъ ми сочеха дворове на клонове на Земеделската банка и на кооперации, кждето ваяци, изостанали отъ толкова години, вследствие влагата, вследствие мократа почва сж потънали въ земята и се вижда да стърчи само нѣкоя желѣзна частъ отъ тѣхъ, по която ще се познае кжде е ваякътъ. Култиваторитѣ сѣщо не могатъ да се пласиратъ, защото сж доставени въ голѣмо количество, пѣкъ и нашитѣ условия не позволяватъ още да бждатъ въведени навсѣкжде и не се търсятъ. Министерството е на мнение и ще има случай — може би заедно съ законопроекта, който ще се отнася за машинитѣ, натрапени на кооперациитѣ — да ви сезира съ този въпросъ: да може култиваторитѣ или да се раздѣлятъ на части и да се продадатъ като по-леки, или да се дадатъ на държавнитѣ стопанства — но и последнитѣ сж много малко и не могатъ да ги поглѣнатъ — или пѣкъ да се дадатъ на нѣкои села, по-скоро на кооперации, нѣкакъ-си като премия, които да ги използватъ кооперативно. Иначе тѣ ще бждатъ стока напълно загубена.

Това е положението по тия доставки.

А. Буковъ (з): Единъ въпросъ, г. министре. Това, което казахте, е много ясно и всички го разбираме. Но едно не можемъ да разберемъ — какво ще стане съ лицата, които сж длѣжни да отговарятъ за тая загуба на държавата. Това искаме да разберемъ.

Министъръ К. Муравиевъ: Тѣзи доставки на машини сж станали по предложение на министра на земеделѣието и по решение на Народното събрание. Ако се търси такава отговорностъ, на Васъ е известно по какъвъ редъ става това.

А. Буковъ (з): Министерътъ на земеделѣието носи отговорностъ.

Министъръ К. Муравиевъ: Това става съ законъ. Когато едно решение на Министерския съветъ е облѣчено съ законъ, знаете по какъвъ редъ се търси отговорността на министра.

А. Буковъ (з): Земеделската банка е автономно учреждение, и този, който е специалистъ, инспекторътъ, изнася, че тия машини сж непригодни. Има лице да отговаря. Това е управителътъ на банката.

Министъръ К. Муравиевъ: Да Ви обясня. Имаме налице четири доставки на земеделски машини. Първите две сж направени от Земеделската банка. За тѣзи две доставки се търси отговорност отъ банката. Тогавашниятъ министъръ на земедѣлието г. Янаки Молловъ не е одобрилъ отчета на банката и е сложилъ следната резолюция: (Чете) „Поради констатиранитѣ нередовности отъ комисията, назначена съгласно чл. 41 отъ закона за Българската земеделска банка, и изложени въ настоящия докладъ, не освобождавамъ отъ отговорностъ бившия управителенъ съветъ на сѣщата банка по доклада, годишната равностѣтка и отчета му за 1924 г.“ Следъ тази резолюция, обаче, нѣкои книжа на Земеделската банка сж загубени и не е потърсена отговорностъ.

Отъ земедѣлцитѣ: Браво!

Министъръ К. Муравиевъ: Не можемъ да ги намѣримъ нито въ министерството, нито въ Земеделската банка. И затова тази година направихме нова провѣрка и съ новия докладъ ще се търси вече отговорностъ за тѣзи деяния на банката.

Колкото се отнася до деянията, които сж предметъ на дветѣ доставки отъ министерството посредствомъ банката, която служи само като посредникъ, тѣ сж облѣчени съ законодателно решение на Народното събрание.

А. Буковъ (з): И освободени ли сж надлежитѣ длъжностни лица отъ отговорностъ?

Министъръ К. Муравиевъ: Никой не се освобождава отъ отговорностъ. Но знаете, че когато единъ министъръ облѣче свое деяние съ решение на Народното събрание, съ законъ, отговорността се носи по единъ особенъ редъ.

Д-ръ Г. М. Димитровъ (з. Ст. В): Азъ бихъ задалъ другъ единъ въпросъ.

Председателтъ: (Звъни) Моля.

Н. Стамболиевъ (з): Вие, г. министре, мислите, че Народното събрание е властно да иска анкета по тѣзи доставки и да даде право на тази анкетна комисия да установи отговорноститѣ и да се подведатъ подъ сѣдъ тѣзи, които сж злоупотребили съ довѣрието на Народното събрание и сж предизвикали туй решение на Народното събрание.

А. Буковъ (з): Безъ анкета, направо въ сѣдъ да вървятъ! Какво ще се разправяме съ анкети!

Д-ръ Г. М. Димитровъ (з. Ст. В): Азъ мисля, че не е безинтересно, г. министърътъ да отговори на единъ другъ въпросъ. Добре, намалявате съ 50% ценитѣ на тѣзи машини, които досега не сж продадени. Но какво мислите, г. министре, продаденитѣ насила, както признавате, машини? Щомъ намалявате съ 50% цената на непродаденитѣ машини, азъ мисля, че трѣбва да се облекчатъ и стопанитѣ, на които насила сж продадени земеделски машини.

Министъръ К. Муравиевъ: Това не е предметъ на туй решение. Има законопроектъ за задълженията — тамъ може да се уреди този въпросъ.

Д-ръ Г. М. Димитровъ (з. Ст. В): Азъ съмъ съгласенъ съ това, но питамъ: какво мислите да правите?

А. Циганчевъ (з): Да се предвиди въ закона за задълженията — 50% да платятъ стопанитѣ, а другитѣ 50% да платятъ тѣзи, които искатъ сѹнгеръ на задълженията!

Председателтъ: Отъ народния представителъ г. Петко Дековъ е направено предложение въ онзи смисълъ, както го чухте. Това предложение на г. Дековъ азъ не ще поставя на гласуване. Въпросътъ се касае...

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Искамъ думата по предложението на г. Дековъ.

Председателтъ: Имате думата, г. министъръ-председателю.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Г. г. народни представители! Мене ми се чини, че нѣма да има нужда отъ това предложение на г. Дековъ. Азъ схващамъ туй работата, доколкото съмъ я разбралъ. Държавата поема спрямо Земеделската банка гаранция за купенитѣ плугове.

Министъръ К. Муравиевъ: Не гаранция. Земеделската банка купува машини за смѣтка на Министерството на земедѣлието и то се задължава въ срокъ отъ 3 години да изплати на Земеделската банка тѣзи машини. То, обаче, взема машинитѣ, дава ги, но не ги е изплатило.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Значи, въ края на краищата държавата, Министерството на земедѣлието, ще тегли загубата на Земеделската банка.

Министъръ К. Муравиевъ: Да.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Постановлението на Министерския съветъ е въ смисълъ, че загубата отъ намалената стойностъ на машинитѣ съ 50% ще я понесе въ края на краищата държавата. Навѣрно кооперациитѣ сж кредитирани отъ Земеделската банка; ...

Д-ръ Г. М. Димитровъ (з. Ст. В): Да.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: ... и Земеделската банка имъ е дала тѣзи машини. По силата на нѣщата, щомъ ние, правителството, поемаме отговорността да намалимъ стойността на тѣзи машини на Земеделската банка съ 50%, то следва, че и стойността на тѣзи машини, които банката е дала на кооперациитѣ, не може да бѣде по-голяма отъ 50%. Ние, държавата, нѣмаме смѣтки съ кооперациитѣ. Кооперациитѣ иматъ смѣтки съ Земеделската банка, защото тия машини имъ сж дадени отъ нея. Искамъ да кажа, че по силата на факта, какво ние, държавата, ще поемемъ загубата, която Земеделската банка би понесла — защото, безъ съмнение, Министерството на земедѣлието купува машинитѣ — ценитѣ на машинитѣ, дадени на кооперациитѣ, не могатъ да бѣдатъ по-голями, отколкото сж за Земеделската банка.

Министъръ К. Муравиевъ: Тѣ сж продадени на кооперациитѣ.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Макаръ и да сж продадени. Завѣрена е смѣтката.

А. Капитановъ (з): Кооперациитѣ сж задължени предъ банката.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Разбирамъ туй. Но не може да се тълкува, че ние, държавата, поемаме загубата на Земеделската банка, поради намалената стойностъ на тия машини, а пъкъ банката ще взема отъ кооперациитѣ пълната имъ стойностъ. Искамъ да кажа, че като се е вземало това постановление на Министерския съветъ, разбирало се е, че; ако се направи намаление на ценитѣ за Земеделската банка, то това намаление се отнася и за кооперациитѣ, на които банката е продала машини.

Смѣтамъ, че въ този смисълъ ще се тълкува постановлението, и затуй казвамъ, че нѣма нужда отъ това предложение на г. Дековъ. Или най-много, което може да се направи, то е да държимъ едно допълнително постановление на Министерския съветъ и да го внесемъ тукъ за одобрение. Но моето схващане е, че тълкуването, което правя сега, е логично — по сѣщитѣ намалени цени и кооперациитѣ да продаватъ даденитѣ имъ отъ банката машини, а не на по-голями цени, защото иначе е безсмислица.

Смѣтамъ, че това постановление на Министерския съветъ може да се приеме, като се разбира тѣй, както казахъ.

А. Буковъ (з): А по въпроса за отговорността нѣма ли да кажете нѣщо?

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: За отговорността си има редъ. Г. министърътъ на земедѣлието ви каза, че имало анкета; имало нѣкои отчети на Земеделската банка неутвърдени и, следователно, по законитѣ на страната, управителниятъ съветъ на Земеделската банка трѣбва да отговаря за дейността си. Но интересно е, че сж загубени препискитѣ, както каза г. министърътъ на земедѣлието. Това вече мирише на престѣпление.

Д-ръ Г. М. Димитровъ (з. Ст. В): То е умишлено.

А. Аврамовъ (з. Ст. В): Ако бѣше за една кокошка, въпросътъ щѣше да отиде при прокурора!

Министър-председател Н. Мушанов: Та, казвам, това вече мирише на углавна отговорност, на престъпление. Ще трябва действително този въпрос да се отнесе до прокурора и до съдебните власти и да се започне разследване.

А. Буковъ (з): По другите доставки, по втората и третата, има министри, които трябва да отговарят, не вече Земледелската банка.

Министър-председател Н. Мушанов: Кой ще трябва да отговаря, щом министърът е взел одобрението на Народното събрание, има ли злоупотреба от страна на министъра да подведе Народното събрание — тъй съ въпроси, които не можем да дебатирате днес. Аз съм голъм партизанин да се търсят отговорности от министрите, даже да се понесат и гражданските последици, които трябва да се понесат — това го иска и конституцията — но редът за това е свършено друг. Това не се разглежда днес.

Д-ръ Г. М. Димитровъ (з. Ст. В): А Вашето мнение, г. министре, по нататък за продадените машини?

Министър-председател Н. Мушанов: Да се дирият отговорностите. Какво да ви кажа аз? Трябва да ви кажа, че случаят е такъв...

Д-ръ Г. М. Димитровъ (з. ст. В): Логично е това, което казахте за кооперациите. А за продадените машини, които съ у стопаните и които съ имъ наложени, натрапени?

Министър-председател Н. Мушанов: Не ща да се впускам въ смяната на работата, защото г. министърът вня изложи. Действително недоглеждане или тжпоумие е, когато се вижда, че една доставка на такива машини, непригодни за нашите условия, не може да се поеме от нашето земледелие, да се правят втора и трета доставки. Това е — да не кажа глупост — най-малкото едно недомислие. Има ли вътре престъпност...

А. Буковъ (з): Цяло разбойничество е.

3. Димитровъ (д): Гешефтъ е.

Министър-председател Н. Мушанов: Чакайте, бе. — Дали въ доставката има престъпност, това е един въпрос, който може да избъгне за народното представителство: народното представителство може много добросъвестно да смята, че е полезна една сделка, когато отива тя е нечиста. Тъзи въпроси, казвам, трябва да се разследват. Аз не съм партизанин да се потуля нѣщо. Но ако, както казват, за първите две доставки съ изчезнали преписките, значи, има престъпност, има заинтересовани хора, и нѣма, освен въпросът да се препрати на съдебните власти. За вторите две доставки трябва да се дири отговорност, да се назначи анкета, да се изучат, да се изследват работите, за да сме въ положение да знаем какво да правимъ. Безспорно, че трябва санкции за такива глупости.

Д-ръ Г. М. Димитровъ (з. ст. В): Сега се разглежда законопроектъ за задълженията. Би трябвало да вземете мѣрки и тамъ да намалите дълговете на тези хора, които съ купували натрапени машини.

Н. Пждаревъ (д. ст. Ц): Отсега нататък моралната отговорност пада върху васъ.

Министър-председател Н. Мушанов: Ето, пакъ ние криви! Г. Пждаревъ казва, че отсега нататък моралната отговорност пада върху насъ. Е добре, азъ я отхвърлям, г. Пждаревъ!

Д-ръ Г. М. Димитровъ (з. ст. В): То е така: съучастници сте, щомъ прикривате престъплението.

Министър-председател Н. Мушанов: Изглежда, че за всички курсури въ свѣта и България, ние ще сме отговорни. Добре! За да не сме отговорни морално, какво трябва да направимъ? Да не ви дадемъ доказателства, че препрѣчваме пътя на разследванията, които трябва да се направятъ, за да се изучи тая работа? Азъ съмъ убеденъ, че отъ тукъ (Сочи мнозинството) нѣма нито единъ, който ще иска да препрѣчва пътя на дирене истината. Затуй казахъ: за първите две доставки ще трябва да се произ-

несе съдътъ; за последните две доставки ще трябва да стане анкета, за да се изучи въпросътъ. (Ржкоплѣскания отъ мнозинството)

Председателътъ: Азъ повтарямъ: предложението на народния представител г. Дековъ не ще поставя на гласуване, затова защото въпросътъ се касае за одобрение или за отхвърляне на министерски постановления, такива, каквито съ. Предложението на г. Декова може да бѣде направено само по реда на чл. 36 отъ правилника.

Моля, прочее, ония г. г. народни представители, които одобряватъ предложението за одобрение на I-то постановление на Министерския съветъ, взето въ заседанието му отъ 15 февруарий 1933 г., протоколъ № 15, и VI-то постановление на Министерския съветъ, взето въ заседанието му отъ 6 мартъ 1933 г., протоколъ № 20, относно разрешаването на Българската земледелска банка да продава съ 50% намаление отъ продажната цена земледелските оръдия, машини и други, доставени по силата на специалния законъ, тѣй, както се доложи, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема. (Вж. прил. Т. II, № 17)

Г. г. народни представители! Понеже съответните комисии не съ готови съ докладите си по точки седма и осма отъ дневния редъ, азъ ще моля Събранието да се съгласи да преминемъ къмъ точка девета — второ четене на законопроекта за личния съставъ на Министерството на финансите.

Моля ония г. г. народни представители, които приематъ това предложение, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Моля г. докладчика да докладва законопроекта.

Г. Т. Данаиловъ (д. ст): Г. председателю! Този законопроектъ не е прегледанъ цѣлѣтъ отъ комисията. Ние се съгласихме съ г. министъра на финансите да прегледаме законопроекта сега, следъ обѣдъ, обаче не е довършенъ. А не може да се докладва единъ недовършенъ законопроектъ. Ами че най-важната му частъ — таблиците — не е прегледана!

Министър-председател Н. Мушанов: Вѣрно е това, което казва г. Данаиловъ, че не е прегледанъ цѣлѣтъ законопроектъ.

Г. Т. Данаиловъ (д. ст): Дайте ни време да прегледаме таблиците.

Министър-председател Н. Мушанов: Вѣрно е, таблиците не съ прегледани,...

Г. Т. Данаиловъ (д. ст): А тѣ съ най-важната частъ.

Министър-председател Н. Мушанов: ... обаче тѣ съ анексъ къмъ законопроекта. Сега нищо не прѣчи да се докладва законопроектътъ на второ четене, а таблиците — следъ като се прегледатъ. Разбира се, тѣ не могатъ да се докладватъ, преди да съ прегледани отъ комисията.

Г. Т. Данаиловъ (д. ст): Казахме, че ще се съберемъ днесъ въ 4 ч. следъ пладне.

Министър-председател Н. Мушанов: Сега ще се гледа само законопроектътъ, а анексътъ ще дойде на второ четене, следъ като бѣде прегледанъ отъ комисията.

Докладчикъ И. Драгойски (д): Г. г. народни представители! Законопроектътъ за личния съставъ на Министерството на финансите се гласува на първо четене въ миналата сесия.

Комисията го прегледа, и азъ ще докладвамъ текста му съ всички поправки и прибавки, които тя прие. (Чете)

„ЗАКОНЪ“)

за личния съставъ на Министерството на финансите“.

П. Стайновъ (д. ст): Г. председателю! При разглеждането на законопроекта на първо четене не станаха разисквания. Г. министър-председателътъ съобщи, че тѣ ще станатъ на второ четене.

Р. Василевъ (д. ст): Да, тогава не станаха разисквания.

Председателътъ: Това е фактически вѣрно. Тия г. г. на-

*) За текста на законопроекта, приетъ на първо четене — вж. прил. Т. I, № 28.

родни представители, които желаят, могат да вземат думата.

П. Стайновъ (д. сг): Азъ искамъ думата.

Председателътъ: Има думата народниятъ представителъ г. Петко Стайновъ.

П. Стайновъ (д. сг): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Вземамъ думата, за да заявя, че азъ одобрявамъ законопроекта за личния съставъ на Министерството на финанситъ. Може да ви се види чудно, че единъ представителъ на опозицията...

А. Аврамовъ (з. Ст. В): На буржоазията!

П. Стайновъ (д. сг) ... идва да одобри единъ законопроектъ не на правителството, ...

А. Кантарджиевъ (д): Ами на кого?

П. Стайновъ (д. сг): ... ами за стабилитетъ на чиновници.

А. Кантарджиевъ (д) Внесенъ, обаче, отъ министра на финанситъ.

П. Стайновъ (д. сг): Обичай е станало у насъ да се смѣта, ...

А. Кантарджиевъ (д): Оставашъ вѣренъ на своята народняшка душа.

П. Стайновъ (д. сг) ... че когато едно правителство приближава да си отива, побързва да внася законопроектъ за стабилизиране на неговитъ чиновници, на назначенитъ отъ него чиновници.

А. Кантарджиевъ (д): Ама народнякъ си, ха!

П. Стайновъ (д. сг): Азъ знамъ причинитъ, поради които министърътъ на финанситъ внесе законопроектътъ за стабилизиране на финансовитъ служители и азъ уважавамъ напълно тѣзи причини. Не бихъ искалъ да допусна, че причината е друга, освенъ тая, за която се помена и въ миналото, когато законопроектътъ биде сложенъ на първо четене, а именно, че правителството е било съветвано или, по-скоро, че правителството е съобщило на Финансовия комитетъ, че има намѣрение да извърши известни подобрения въ финансовото ведомство и че като резултатъ на това намѣрение е и законопроектътъ за личния съставъ на Министерството на финанситъ, който има за целъ да гарантира стабилитета на финансовитъ чиновници.

Когато този законопроектъ бѣ приетъ на първо четене, г. министър-председателътъ заяви, какво той възнамира да внесе единъ по-общъ законопроектъ, съ който да се гарантира стабилитетътъ на всички чиновници. Такъвъ законопроектъ не е внесенъ и до този моментъ. Нека се надѣваме, че г. министър-председателътъ ще намѣри възможностъ въ бъдеще, при пръвъ удобенъ случай, да внесе такъвъ законопроектъ за стабилизиране на държавнитъ служители. Бъдете увѣрени, че ние нѣма да твърдимъ, че той прави това съ целъ да стабилизира своитъ чиновници въ навечерието на едно падане отъ властъ.

И. Василевъ (з): Щомъ още не сме внесли такъвъ законопроектъ, явно е, че нѣмаме такова намѣрение.

П. Стайновъ (д. сг): Азъ казвамъ, че ние нѣма да бъдемъ противъ такъвъ законопроектъ; ще го одобримъ, ако би ни билъ предложенъ за обсъждане.

Министър-председателъ Н. Мушановъ: Ако си спомняте, г. Стайновъ, ние размѣнихме тогава мисли и имаше мнение, че е по-добре всѣко министерство да си стабилизира персонала отдѣлно.

П. Стайновъ (д. сг): Азъ ще одобря тая идея.

Г. г. народни представители! Азъ държа смѣтка за положението, въ което се намира нашата държава, и, специално, за нашето политическо възпитание и условията, при които има да работи всѣко правителство у насъ, и смѣтамъ, че единъ законъ за абсолютното, за пълното стабилизиране на всички чиновници, днесъ е невъзможенъ. При сегашнитъ наши политически нрави, ние още не сме готови за единъ законъ за всеобща, пълна и абсолютна стабилизация на чиновницитъ по всѣкии ведомства. Това

може да ви се види чудно, но, повтарямъ, при нашитъ условия, това е една истина. Има ведомство, за които и при сегашнитъ условия прекрасно би могълъ да се създаде единъ истински стабилитетъ — това сѣ техническитъ ведомства, това е и Министерството на финанситъ; но има ведомства, въ които, каквото и да говоримъ, не може веднага да се създаде такъвъ стабилитетъ — напр., Министерството на вътрешнитъ работи. Кой каквато щѣ клетва да дава тукъ, че ратува за стабилитетъ на чиновницитъ, че милѣе за чиновницитъ, че ратува за една отлична полиция и администрация, ...

А. Циганчевъ (з): Въ това число и Вие.

П. Стайновъ (д. сг): ... който и да бѣде министъръ на вътрешнитъ работи, поради необходимостта да прокара една своя политика, нѣма да бѣде въ състояние, при сегашното наше политическо възпитание, да удържи да запази пълната несмѣняемостъ на чиновницитъ по администрацията и полицията. Затуй нека не изпадаме въ това положение, въ което се изпадна преди 30 години, когато едно правителство се опита съ единъ законъ да даде стабилитетъ общо на всички чиновници, а следващото правителство побърза не дори съ законъ, а съ единъ законодателенъ декретъ да отмѣни тоя законъ. Нека не падаме въ тия борби, които се развиха презъ 1903 г.; нека не се връщаме къмъ това положение — да отмѣняваме съ декрети закони, и то закони, които установяватъ стабилитетъ на чиновницитъ. По-добре е, г-да, да почнемъ съ единъ законъ за стабилитета на чиновницитъ въ едно ведомство, което най-много се поддава на стабилизиране, и постепенно-постепенно да напредваме къмъ другитъ ведомства, докато успѣемъ да превъзпитаме и нашитъ чиновници, и нашето общество, и нашитъ партии, и нашитъ правителства да съблюдаватъ стабилитета на чиновницитъ.

Така че отъ тая гледна точка, азъ смѣтамъ, че тая инициатива на министра на финанситъ, респективно на правителството, да създаде стабилитетъ поне за ведомството на финанситъ, е много добра. Нека се надѣваме, че когато се почувствуватъ благотворнитъ резултати отъ въведения въ Министерството на финанситъ стабилитетъ, и другитъ министерства, напр., Министерството на желѣзницитъ, ще вземе примѣръ отъ министра на финанситъ и ще въведе стабилитетъ въ ведомството на желѣзницитъ, който е тъй же необходимъ, както е необходимъ за Финансовото министерство — толкова повече, че желѣзницитъ сѣ едно техническо ведомство, а не политическо.

М. Дилиановъ (з): Отъ Васъ има ли оставенъ такъвъ законъ за служителитъ по желѣзницитъ?

П. Стайновъ (д. сг): Нѣмате интересъ да ме закачате, когато говоря въ ваша полза.

М. Дилиановъ (з): Жалко, че нѣма отъ Васъ оставенъ такъвъ законъ!

А. Кантарджиевъ (д): Правишъ диверсии, а не отговаряшъ на въпроситъ, г. Стайновъ!

П. Стайновъ (д. сг): Който говори за стабилитетъ на чиновницитъ, не казва „неувожняемостъ“. За неувожняемостъ на чиновницитъ не може да се говори. Стабилитетъ значи по-скоро гарантирано уволнение — т. е. уволнението да става само въ случаитъ, които сѣ установени отъ закона, и по формитъ и процедурата, установени пакъ отъ закона. Така че думата „неувожняемостъ“ е неправилно употребена въ законопроекта. Винаги ще има уволнения; винаги министърътъ ще има възможностъ въ известни случаи да подписва заповѣди за уволнения. Въпросътъ е за формитъ, които трѣбва да бѣдатъ спазени, съ огледъ интереситъ на чиновницитъ, а още повече — съ огледъ интереситъ на държавата. Държавата е, която преди всичко има интересъ нейнитъ чиновници да бѣдатъ стабилизиранни, защото стабилизиранитъ чиновници сѣ и по-компетентни, и по-честни и почтени въ своята служба. Стабилизираното чиновничество е едно трайно чиновничество. То има възможностъ години наредъ да се посвети на службата, да изучи всички нейни тъккости. Когато имате единъ чиновникъ, който години наредъ е служилъ, вие можете съ по-голъмо довѣрие да повѣрите вашитъ дѣла на него и да бѣдете увѣрени предварително, че той ще разреши въпроситъ много по-правилно, отколкото единъ случайно назначенъ или скоро назначенъ чиновникъ.

Но, г-да, особено е важно да се стабилизира въ чиновницитъ по финансовото ведомство съ огледъ на възможността за проявяване на корупция. Корупцията, която би се проявила въ Министерството на финанситъ, е най-

страшна. И нека се надѣваме, че самъ министърътъ на финанситѣ постоянно ще бди да нѣма корупция въ неговото ведомство. А едно отъ сръдствата, съ които може да се намали корупцията, е именно стабилитетътъ на чиновниците. Когато единъ чиновникъ е убеденъ, че ще стои само месецъ, два, три или година, докато е на властъ неговиятъ министъръ, когато той знае, по силата на практиката въ България, че щомъ като падне неговиятъ министъръ и неговото правителство, той ще си отиде, на такъвъ чиновникъ практическиятъ разумъ му диктува да прави всичко възможно, за да се обогати докато е на служба, защото не е гарантирано неговото съществуване. И понеже финансовиятъ служителъ има най-много сръдства да се обогатява, и то по единъ най-незабелязанъ и лесенъ начинъ, ние преди всичко трѣбва да гарантираме на този финансовъ служителъ, че ще остане на длъжността си; на това мѣсто, което заема, да му гарантираме бъдещето, старинитѣ, и по този начинъ да го предваримъ да не се поддава на слабости. Затуй именно Министерството на финанситѣ има най-голяма необходимостъ да бѣде стабилизирани неговиятъ персоналъ; и затуй г. министърътъ на финанситѣ добре е направилъ, че се е вслушалъ въ съветитѣ на Финансовия комитетъ да внесе този законопроектъ.

Казахъ, г-да, че онова, отъ което страдатъ нашитѣ чиновници, то е, че въпрѣки разнитѣ декларации на министритѣ, че занапредъ нѣмало да уволняватъ чиновници, освенъ ако бждатъ пияници и разбойници, нашитѣ министри въ много ведомства, а най-вече въ техническитѣ ведомства, продължаватъ да ги уволняватъ, безъ да видятъ дали има действително причини за уволнението имъ, като се прикриватъ задъ фразата: „въ интересъ на службата“.

Б. Ецовъ (д): Съ цифри се установи, че презъ вашия режимъ сѣ били уволнени много повече чиновници.

П. Стайновъ (д. сг): Никога не сѣ вършени повече несправедливости спрямо чиновничеството, сткожмото сега, подъ прикритието на тая фраза: „въ интересъ на службата“! Има ведомства, въ които отъ година и половина хиляди чиновници бѣха уволнени все въ името на този „интересъ на службата“, и единствениятъ сѣдия бѣше не нѣкакъвъ дисциплинаренъ сѣдъ, а министърътъ, който чрезъ този „интересъ на службата“ охраняваше интереса на партията.

(Председателското мѣсто заема подпредседателътъ **С. Даскаловъ**)

Затова трѣбваше да дойде единъ такъвъ законъ за стабилитетъ на служителитѣ. Това е първата реформа, съ която трѣбва да почне едно законодателство за подобренето на администрацията и успокояване на персонала. Въ чл. 15 отъ закона за държавнитѣ служители се изброяватъ случаитѣ, при които може да има уволнение: по подаване оставка, по решение на дисциплинаренъ сѣдъ, по болестъ, при стачка и пр. и пр., и най-последва една прикрита, мѣничка, последна алинея, внесена на бърза рѣка въ 1921 г., когато се гласуваше законътъ за държавнитѣ служители — това е прочутата алинея за уволнение „въ интересъ на службата“. Отъ тамъ трѣбва да се почне — тая алинея трѣбва да изчезне и постепенно-постепенно трѣбва да се разшири това за всички министерства.

А. Кантарджиевъ (д): Защо не махнахте вие тая алинея?

П. Стайновъ (д. сг): Тя трѣбва да изчезне най-напредъ отъ ведомството на Министерството на финанситѣ, а следъ това постепенно-постепенно, едно следъ друго, да изчезне отъ ведомствата на желѣзницитѣ, на пошитѣ, на благоустройството и пр. — главно отъ техническитѣ ведомства.

Тая алинея, г-да, не съществува за сѣдийството. И можемъ ли ние да кажемъ, че липсата на тая алинея за уволняване въ интереса на службата въ сѣдебното ведомство се отрази зле върху това ведомство, върху неговия съставъ, върху неговата честностъ? Не. Стабилизиранието на сѣднитѣ, премахването на уволнението на сѣднитѣ въ интереса на службата донесе само добри резултати. Азъ не смѣтамъ, обаче, че всички чиновници могатъ сега още да бждатъ стабилизирани, така както сѣ стабилизирани сѣднитѣ.

Б. Ецовъ (д): И, въпрѣки туй, ги разигравахте като кукли.

П. Стайновъ (д. сг): Азъ знамъ, че това стабилизиранието за всички чиновници сега особено е невъзможно; то остава като едно пожелание. Но като почнемъ сега отъ Министерството на финанситѣ, нека да вървимъ постепенно все въ този пѣтъ, ако искаме да имаме една здрава администрация, честно и почтено чиновничество.

Г. г. народни представители! Ние, като опозиция, бихме имали интересъ да гласуваме противъ този законопроектъ. И ако азъ бихъ се явилъ да говоря тукъ отъ името на една парламентарна група, която е надхвана само отъ партизанство, която се движи въ своята политика отъ най-низки партизански страсти, вие би трѣбвало да чакате отъ мене, че азъ ще търся калъ подъ ноктитѣ на министъра, за да намѣря основание да се обявя противъ неговия законъ, за да се боря противъ неговия законъ, защото, безспорно, тоя законъ ще стабилизира преди всичко чиновницитѣ, които той е назначилъ.

Х. Мирски (д): Тѣ сѣ отъ ваше време.

П. Стайновъ (д. сг): Новиятъ министъръ, който би дошълъ утре или другиденъ, ще има интересъ да не се връзватъ рѣшетъ му съ единъ такъвъ законъ, за да може, още като дойде на властъ, да назначи своитѣ приятели, партизани, напр., членовѣтъ на висшия партненъ съветъ или на централното бюро, да имъ даде инспекторски или най-висши длѣжности въ своето министерство. Безспорно е, че може да има такъвъ интересъ. Но въ случая, г-да, парламентарната група на Демократическия съговоръ оставя на заденъ планъ всички тия съображения на партизанство и иска да се издигне надъ тия страсти, като заявява: крайно време е дошло да започнемъ да стабилизираме нашитѣ чиновници.

Трѣбва да оцените, г-да, особено вие отъ болшинството, жеста на една партия въ опозиция, която иде да подкрепи стабилизиранието на чиновницитѣ, което, преди всичко, ще бѣде отъ интересъ на държавата, но отъ което сѣщо така ще се възползватъ и вие, които днесъ управлявате. За насъ стабилизиранието на чиновницитѣ е единъ голѣмъ социаленъ въпросъ; за насъ стабилизиранието на чиновницитѣ е единъ въпросъ на здраво държавно управление; за насъ стабилизиранието на чиновницитѣ е единъ въпросъ на здрава, честна и почтена администрация. И ние всички, които тѣ често говоримъ за компетентностъ въ управлението и парадирате съ лозунга за необходимостта отъ тая компетентностъ, ето случай, чрезъ стабилизиранието на чиновницитѣ, да обезпечимъ тая компетентностъ въ управлението.

Б. Ецовъ (д): Само че вие не го направихте.

П. Стайновъ (д. сг): Но, г-да, който говори за стабилизиранието, който говори за гаранции срещу произволни уволнения, той трѣбва да има предъ видъ, че може да бѣде стабилизиранието само едно чиновничество, което е редовно назначено, което отговаря на ценза, което отговаря на изпититѣ, на конкурситѣ, на всички условия за назначение. Единъ законъ за държавнитѣ служители, даже за едно ведомство да бѣде, който има за целъ да ги стабилизира, трѣбва да почне това стабилизиранието съ здравото установяване на условията за цензъ. И азъ съжалявамъ, че не сѣ гласувани въ комисията таблицитѣ — което се констатира преди малко — за да можемъ да видимъ точно какви ще бждатъ условията за цензъ и въобще всички други условия, които се изискватъ, за да бѣде назначенъ единъ чиновникъ, преди да говоримъ за нѣкаква неуволняемостъ и за нѣкакъвъ стабилитетъ.

Идвамъ на третата точка за стабилитетъ, г-да! Ако първата точка е гаранцията срещу произволни уволнения и произволни премѣствания; ако втората точка е гаранция за правомѣрни назначавания, третата точка, г-да, е съдебната гаранция. Както ви е известно, споредъ закона за административното правосѣдие у насъ отъ 1913 г., създаде се възможностъ всички актове на администрацията, включително и всичкитѣ актове по уволненията, назначенията, премѣстванията, командировкитѣ и пр., които сѣ нередовни, да бждатъ отмѣнявани отъ Върховния административенъ сѣдъ. Но тази сила на Административния сѣдъ, тази възможностъ на административното правосѣдие да отмѣнява нередовнитѣ назначения, биде отмѣнена въ 1915 г., защото управляващитѣ, пѣкъ и нѣкои голѣми чиновници, не можеха да се простятъ съ тази мисль: какъ така може, министърътъ, като му е неприятенъ единъ чиновникъ, да не може да го уволни свободно; какъ така може, главниятъ секретаръ, като намѣри, че единъ чиновникъ не му върви по гайдата, да не може да го уволни! И политикитѣ бѣха причината, много отъ голѣмитѣ началници бѣха причината да се започне една борба противъ подсъждността на Върховния административенъ сѣдъ въ това отношение; и въ 1915 г. се отне съ законъ възможността на Върховния административенъ сѣдъ да се занимава съ нередовнитѣ назначения и нередовнитѣ уволнения. И когато презъ времето на Съговора се започна възстановяването на компетентността на Върховния ад-

министративен съдъ тамъ, където тя бѣше нарушена преди това, то въ продължение на нѣколко години, благодарение инициативата и на нашия колега г. Пулешковъ, нѣкои отъ тия осакатявания на Върховния административенъ съдъ бѣха премахнати отъ Народното събрание. Остана едно последно пожелание, безъ изпълнението на което България не би могла да се нарече истинска правова държава — то е, щото нередовнитѣ уволнения и нередовнитѣ назначения, които също така сѣ административни актове, да бѣдатъ подсъдни и да могатъ да бѣдатъ отмишлявани отъ Върховния административенъ съдъ. Това остава да изпълни сега г. министърътъ на финанситѣ.

Азъ се радвамъ, че много добре и много правилно той е разрешилъ този въпросъ. Азъ ще имамъ случай да направя въ подробности нѣкои бележки по редакцията на чл. 9 и чл. 10, по принципа, който г. министърътъ на финанситѣ възприема — т. е., когато единъ чиновникъ бѣде уволненъ нередовно, безъ да бѣдатъ спазени условията на този законъ, който предвижда редъ условия при едно уволнение, такова едно уволнение да бѣде отмишлено и несправедливо уволнениятъ чиновникъ да бѣде възстановенъ на служба въ продължение на 30 дни, *de plein droit*, като веднага бѣде уволненъ и онзи чиновникъ, който е билъ назначенъ на негово мѣсто. Пострадалиятъ чиновникъ, незаконно уволнениятъ, следъ решението на Върховния административенъ съдъ ще си получи даже заплатата за изтеклото време, презъ което е билъ незаконно уволненъ, а държавата има право, както е казано въ чл. 10, на единъ регресенъ искъ — да потърси она, който го е уволнилъ незаконно, и да поиска емѣтка отъ него за това незаконно уволнение, поради което е станало нужда да се плаща една излишна заплата на онзи, който временно е билъ назначенъ.

Азъ одобрявамъ принципа, който е легналъ въ основата на чл. чл. 9 и 10, защото, най-после, следъ 20-годишно мълчание на законодателя, наново се възстановява компетентността на правосъдието въ областта на уволненията на чиновниците.

А. Кантарджиевъ (д): И то пакъ правителството на Народния блокъ го прави — да го помните хубаво!

П. Стайновъ (д. сг): Това ще бѣде отъ полза за добрата администрация у насъ, това ще бѣде и завършване на правовата държава у насъ.

А. Кантарджиевъ (д): Добре, но вие спяхте 8 години. Вие казахте, че въ закона за държавнитѣ служители отъ 1921 г. имало нѣкаква забележка, по силата на която се вмѣквали думитѣ „въ интереса на службата“.

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): Това си е отдѣлна точка.

П. Стайновъ (д. сг): Какво искате да кажете?

А. Кантарджиевъ (д): Искамъ да Ви обърна внимание, че вие бѣхте 8 години министъръ, бѣхте отъ болшинството, но не направихте нищо, за да се отмишля тая забележка. И днесъ, вмѣсто да отладете почитъ на този, който внесе законопроекта, вие се гаврите отъ трибуната.

П. Стайновъ (д. сг): Азъ Ви похвалявамъ.

А. Кантарджиевъ (д): Вие се гаврите. Какво хвалите?

П. Стайновъ (д. сг): Тогава азъ ще обърна другия листъ.

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): (Къмъ А. Кантарджиевъ) По-големо значение има, когато той потвърждава това.

П. Стайновъ (д. сг): Обаче вие не по ваша собствена инициатива, г-да, се решихте на тая спасителна мѣрка. Трѣбваше отъ чужбина да ви наложатъ на васъ да запалите правовата държава въ България. Но за туй да не говоримъ.

Министъръ С. Стефановъ: Протестирамъ!

П. Стайновъ (д. сг): Протестирайте, но това е решение на Финансовия комитетъ. Азъ съжалявамъ, че трѣбваше Финансовиятъ комитетъ да ви наложи единъ законъ, който вие сами не искахте да създадете.

А. Кантарджиевъ (д): Министърътъ протестира и казва, че не е вѣрно това, което казвате, и вие трѣбвате, като хвърляте такъвъ упрекъ, да го докажете.

П. Стайновъ (д. сг): Както и да е.

А. Кантарджиевъ (д): Какъ „Както и да е“? Министърътъ протестира срещу тая инсинуация, че тоя законъ е внушенъ отъ вѣнъ.

П. Стайновъ (д. сг): Има го въ протокола на Финансовия комитетъ отъ м. май. Ако това не фигурира. . .

Министъръ С. Стефановъ: Фигурира като нашъ докладъ.

П. Стайновъ (д. сг): Какъ като Вашъ докладъ? Разбира се, не се казва такова нѣщо въ решението на Финансовия комитетъ, че ви налага направо.

Министъръ С. Стефановъ: Това е по мой докладъ до Финансовия комитетъ.

П. Стайновъ (д. сг): Макарь.

А. Кантарджиевъ (д): Какъ така „макаръ“? Това е чисто народняшко извъртване.

П. Стайновъ (д. сг): Тогава защо бързахте да гласувате на първо четене тоя законопроектъ въ миналата сесия? Разбира се, защото бѣхте поели ангажментъ — макарь и по Вашъ докладъ да е станало това — и трѣбваше да прокарате тоя законопроектъ на първо четене още миналата сесия.

А. Кантарджиевъ (д): Съ тая политика на прямолинейностъ сме дошли до тоя халъ, а вие върхехте обратното.

П. Стайновъ (д. сг): Затуй вие помолихте тогава Народното събрание да приеме на първо четене законопроекта безъ разискване. Щомъ ме предизвиквате по тоя въпросъ, ще говоря така, видѣхте ли? Вие човъркате, „Tu l'as voulu, George Dandin“.

А. Кантарджиевъ (д): „Tu l'as voulu“, но то стана по докладъ на министра на финанситѣ предъ Обществото на народитѣ, а вие разправяте, че било внушено отъ вѣнъ. Това е инсинуация.

П. Стайновъ (д. сг): Това е докладъ, въ който се обещава на Финансовия комитетъ, че ще се прокара такъвъ законъ отъ васъ. Кой ви блѣскаше по главитѣ да правите такъвъ законъ, ако не сюжестията на Финансовия комитетъ?

А. Кантарджиевъ (д): Това е нашъ собственъ законъ. Прочетете му доклада, г. министре!

П. Стайновъ (д. сг): Тсва сѣ известни работи.

А. Кантарджиевъ (д): Известни сѣ, но така уйдисва на вашата народняшка теза.

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): Защо отваряшъ отворена врата?

П. Стайновъ (д. сг): Г. г. народни представители! Като одобрявамъ основния принципъ, легналъ въ чл. чл. 9 и 10 на законопроекта — а именно компетентността на Върховния административенъ съдъ по неправомѣрнитѣ уволнения — азъ мисля, че ще бѣде по-добре да се въведе известна по-голяма гаранция не вече относно неправомѣрнитѣ уволнения но относно неправомѣрнитѣ назначения. Каква е гаранцията. . .

А. Кантарджиевъ (д): Имате я — че Върховната смѣтна палата нѣма да визира

П. Стайновъ (д. сг): Чакайте! Много бързате.

А. Капитановъ (д): Чети го, бе братко!

П. Стайновъ (д. сг): Каква е гаранцията, че неправомѣрното назначение нѣма да влѣзе въ сила? Законътъ дава една много интересна гаранция — това е контролътъ на Върховната смѣтна палата. Обаче Върховната смѣтна палата технически нѣма да бѣде въ състояние да изпълни тая своя функция, която ѝ възлага министърътъ на финанситѣ, освенъ ако промѣнимъ и други текстове. Неговото желание е добро, азъ го виждамъ, но контролътъ, който изпълнява тя, по неговата смѣтностъ, нѣма да ѝ позволи при сегашното и положение да изпълни тая функция, която сте ѝ възложили. Азъ съжалявамъ, че тая заранъ въ комисията не е билъ повиканъ единъ съветникъ отъ

Смѣтната палата, за да ви обясни и за да видите, че при сегашното положение, когато платежните заповѣди минават за предварителен контрол през нея, тя не е въ състояние да упражнява този контрол, защото не се предвижда да ѝ се пращат за проверка и документите за назначения.

И азъ бихъ молилъ, преди законопроектъ да мине на трето четене, комисията да направи единъ сондажъ въ Върховната смѣтна палата, за да може да се гарантира, че Смѣтната плата действително ще е въ състояние да упражни единъ ефикасенъ контрол и по отношение неправомѣрните назначения.

Министъръ С. Стефановъ: Позволете, г. Стайновъ, да Ви прекъсна. Ето, случайно намѣрихъ доклада. Той е отъ менъ до Министерския съветъ. Заповѣдайте, вижте какво е писано. (Подава му го)

А. Кантарджиевъ (д): Прочетете, прочетете го.

П. Стайновъ (д. сг): „Но въ този ресоръ най-вече се налага стабилизация на персонала съ специаленъ законопроектъ“. Да, но този докладъ е отъ 1 септември 1933 г., а законопроектъ е отъ м. юний.

Министъръ С. Стефановъ: Приповторенъ е.

А. Кантарджиевъ (д): Това е приповторенъ докладъ.

П. Стайновъ (д. сг): Докладътъ е отъ 1 септември 1933 г., а протоколътъ на Финансовия комитетъ е отъ м. май с. г. — значи, 4 месеца по-рано.

А. Кантарджиевъ (д): Не е вѣрно.

П. Стайновъ (д. сг): Вие отидохте тамъ и поехте всички съгжестирани задължения, подъ форма на представенъ отъ Васъ докладъ.

Министъръ С. Стефановъ: Протестирамъ, г. Стайновъ.

П. Стайновъ (д. сг): Затъ винаги и тъй става: Финансовиятъ комитетъ препоръчва, а вие приемате, като представяте докладъ.

Министъръ С. Стефановъ: Протестирамъ.

П. Стайновъ (д. сг): Защото, ако не е така, каква нужда има министърътъ на финансите да казва въ доклада си, какво ще направимъ ние у насъ и да иска одобрение?

Министъръ С. Стефановъ: Това е програмата.

П. Стайновъ (д. сг): Това е единъ начинъ за поемане задължения отъ страна на българското правителство.

Министъръ С. Стефановъ: Моля г. Стайновъ, заповѣдайте другия докладъ отъ преди 6 месеца. (Подава му го) Това е програмата на министъра на финансите. Заповѣдайте, прочетете да видите какво пише тукъ.

П. Стайновъ (д. сг): (Чете) „Стабилизация на финансовата администрация“. Тази идея да се стабилизира финансовата администрация — понеже въ Женева видѣха, че въ това отношение не предприемате нищо — навремето още ви бѣше внушена на васъ отъ представителя на Финансовия комитетъ.

Министъръ С. Стефановъ: Протестирамъ още веднъжъ, г. Стайновъ, следъ туй, което Ви казахъ, а именно, че всичко това е моя инициатива. Въ моя докладъ, преди да отида въ Женева — показъхъ Ви го — има тази идея, и то когато Финансовиятъ комитетъ още не говорѣше за стабилизация. Въ моя докладъ имъ и още редъ други работи. Но при българскитъ коалиционни управления вие знаете колко „лесно“ се прокарватъ известни мѣроприятия и какво може да се направи.

П. Стайновъ (д. сг): Печална констатация!

Министъръ С. Стефановъ: Защо вие, при хомогенно управление, не направихте нищо — ако е въпросъ да се закачае?

П. Стайновъ (д. сг): Г. г. народни представители! Защо министърътъ на финансите се принуди да поиска отъ Финансовия комитетъ одобрение на този законъ? Защото,

г-да, данъцитъ не постѣпватъ, тъй както и самъ министърътъ на финансите тукъ е ималъ често пѣти случай да заяви.

Министъръ С. Стефановъ: Отъ прѣжитъ данъци постѣпватъ 60% повече, отколкото презъ ваше време.

П. Стайновъ (д. сг): Хайде, ние сме били лоши! Но вие сте народно коалиционно управление, взаимно се контролирате; вие сте Народенъ блокъ, представлявате народа — нека бждете нѣщо по-добро поне отъ насъ.

Министъръ С. Стефановъ: Защо твърдите такива работи?

П. Стайновъ (д. сг): Искамъ да обясня защо е станало необходимо именно въ областта на финансите да се приеме най-напредъ стабилизацията и защо отсѣкжде нашето правителство е било съветвано именно оттамъ да почне най-напредъ съ стабилизацията. Защото имаме непостѣпване на достатъчно данъци. Финансовитъ служители, които могатъ да бждатъ заплашвани по единъ или другъ начинъ, че ще бждатъ уволнени отъ този или онзи силенъ на деня — по-рано и сега, оставямъ този въпросъ — такива служители, които могатъ да бждатъ уволнявани направо, безъ всѣкакви гаранции, „въ интереса на службата“, такива служители, г-да, не могатъ да бждатъ добри събирачи на данъци. Защото щомъ отидатъ да събиратъ данъци отъ едно лице, което е поставено въ едно по-високо политическо или социално положение, такова лице винаги може да заплаши бирника, този дребенъ служителъ, че, ако той, бирникътъ, настоява да си получи паритъ за данъкъ, това лице ще го постави на мѣстото му. И, разбира се, този дребенъ служителъ, като знае колко е несигурно мѣстото на бирника, или мѣстото на финансовия агентъ, или мѣстото на финансовия началникъ, ще си прибере кошницата и ще си отиде. Има, наистина, социални причини за несъбиране данъцитъ, но има, между другото, макаръ и на вторъ планъ, и друга причина: нестабилността. И затуй азъ казвамъ: одобрявамъ тази инициатива на министъра на финансите, защото тя ще подобри състава на финансовия персоналъ, а заедно съ това тя ще даде възможностъ да се събиратъ по-добре данъцитъ. И всички ония, които иматъ интересъ — да кажемъ, вънъ отъ България — данъцитъ у насъ да бждатъ редовно събирани, по тѣхни съображения, пакъ съ огледъ на по-добро събиране приходитъ на държавата, сж съветвали нашето правителство да въведе стабилизацията. Но обстоятелството, че тѣ съветватъ, не дава основание ние пъкъ да се предоставимъ на тѣхно разположение. И нашъ интересъ е тамъ да имаме стабилизирано чиновничество, което да събира добре данъцитъ.

Но, г-да, азъ съ радостъ виждамъ, че сж направени опити да бжде гарантирано чиновничеството по финансовото ведомство не само срещу произволни уволнения, не само срещу неправилни назначения, но и срещу неправилни премѣствания. Г-да! Ако министърътъ не може да уволни единъ чиновникъ, той може да го разтака отъ градъ на градъ толкова често, че най-после да го умори и да го застави или да си подаде оставката, или да се самоубие. Вие знаете единъ случай напоследъкъ: единъ данъченъ началникъ, мисля, когото сж премѣствали на 5—6 мѣста.

А. Кантарджиевъ (д): Като въ ваше време — прокурорътъ, който се утрепа.

П. Стайновъ (д. сг): Тѣй четохъ по вестницитъ, че 6 пѣти билъ мѣстенъ, и като го пратили въ Пашмакли,...

А. Кантарджиевъ (з): За кого разправяшъ — за търновския прокуроръ ли?

П. Стайновъ (д. сг): на Пловдивската гара се самоубилъ — толкова много е билъ разтакаванъ.

И. Коракъвъ (д): Това не е вѣрно.

П. Стайновъ (д. сг): Дали е вѣрно или не, не зная, но вѣрвамъ, че г. министърътъ на финансите знае за този случай и е взелъ съответнитъ мѣрки.

Д. Дръски (д): Въ ваше време ставаха такива разтакания.

П. Стайновъ (д. сг): На четвърто мѣсто, онзи, който говори за стабилизитетъ, трѣбва да има предъ видъ не

само уволненията, назначенията, премъстванията, но и повишенията.

А. Кантарджиев (д): И това го има.

П. Стайнов (д. сг): Това го нъма.

А. Кантарджиев (д): Прочетете законопроекта и ще видите, че го има. Какъ можеш да приказваш такива работи? Прочети членовецъ за цензовецъ и повишенията.

П. Стайнов (д. сг): Едно нъщо, обаче, което не е предвидено въ законопроекта, е принципътъ за конкурсътъ, които, особено въ това ведомство, биха могли да дадатъ много добри резултати. Въ туй, което ни е дадено отъ комисията, нъма таблица — не сж още гласувани таблицитъ и не може да се види.

Министъръ С. Стефановъ: Има таблица, която урежда този въпросъ.

П. Стайнов (д. сг): Може да е въ желанието и на г. министра на финанситъ да прокара принципа на конкурсътъ — и азъ вървамъ, че той не би ималъ нищо противъ тоя принципъ — но не го виждамъ достатъчно здраво установенъ въ неговия законопроектъ. Като се има предъ видъ колко много е станала сложна материята по данъцитъ, какво голъмо значение има днесъ фискалното, данъчното право въ съвременната държава и какви голъми проблеми се изправятъ предъ Министерството на финанситъ, азъ мисля, че ще бжде справедливо, наредъ съ другитъ гаранции, министърътъ на финанситъ да обмисли една серия мърки и за конкурсътъ и да осъществи идеята за най-доброто и най-рационалното повишение въ службитъ по финансовото ведомство, въ всички негови отдѣления — митници, данъци, акцизи и т. н.

Г-да! Нека се надѣваме, че съ тоя законъ ще настъпни една нова ера за нашето чиновничество. Държави, въ които е установенъ чиновнически стабилитетъ, иматъ най-добрата администрация; държави, въ които нъма такъвъ стабилитетъ, иматъ най-лоша администрация. Не е тайна за никого отъ васъ, че най-лошата администрация, най-корумпиранитъ чиновници, най-голъмитъ хайдути-чиновници има въ Североамериканскитъ съединени щати, дето, щомъ се избере новъ председателъ на републиката, всички стари чиновници поголовно се изпждатъ — поне до скоро това бѣше обща мърка — и всички служби на държавата ставатъ плячка на ония, които сж помогнали на новия председателъ да бжде избранъ. Това се казва Spoils system — система на плячка. И затуй, поради тази нестабилностъ на чиновницитъ, тамъ има най-лоши и най-корумпирани чиновници. Нека тоя примѣръ на Америка ни покаже, че ние поне въ това отношение не би трѣбвало да следваме Америка, а ще трѣбва да следваме другитъ цивилизовани държави, които отъ години наредъ сж превъзпитали своя народъ, своитъ управници, своитъ парламенти и отъ принципа за стабилитетъ на чиновницитъ сж направили единъ основенъ принципъ на цѣлото държавно управление и на правовата държава. Нека се надѣваме, че министърътъ на финанситъ ще прилага тоя законъ добре; че тѣй ще го прилагатъ и неговитъ наследници. Това да бжде нашето пожелание. Когато правимъ тоя законъ, вие, власт, и ние, оппозиция, нека поемемъ единъ взаименъ ангажментъ — че съ този законъ създаваме една нова ера и за чиновницитъ, и за редовното управление въ България. (Ръкоплѣскания отъ сговориститъ)

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): Bravo!

Председателствуващъ С. Даскаловъ: Има думата народниятъ представителъ г. Аврамъ Аврамовъ.

А. Аврамовъ (з. Ст. В): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Откакъ сжествува свободна България до днесъ, чиновническиятъ въпросъ не е слѣзълъ отъ общественитъ трибуни. Всички правителства въ оппозиция ...

Д. Дрънски (д): Правителство въ оппозиция нъма.

А. Аврамовъ (з. Ст. В): Грѣшка на езика. (Веселостъ) — Всички ония, които сж въ оппозиция и впоследствие ставатъ правителство, всички партии въ оппозиция говорятъ за стабилитетъ на чиновничеството. Но да видимъ дали чиновническиятъ стабилитетъ, който се иска да се даде въ настоящия моментъ, би следвало да се даде и дали би далъ той такива резултати, каквито се очакватъ.

Преждеговорившиятъ, ведно съ г. министра на финанситъ, съ прочитането на единъ моралитетъ, ни каза, че ние трѣбвало да сме подражатели на западноевропейскитъ културни страни и на Америка, че ние изобщо трѣбвало да вървимъ по тѣхнитъ пѣтица, ...

Н. Пждаревъ (д. сг. Ц): По пѣтя на Америка ли?

А. Аврамовъ (з. Ст. В): ... за да стабилизираме и нашитъ чиновници. Прекрасна идея, прекрасно разбиране! Но нека видимъ такава ли е българската действителностъ, каквато преждеговорившиятъ я описа тукъ; да видимъ, нъмаме ли ние въ България чиновнически стабилитетъ въ известни браншове на управлението, нъмаме ли ние чиновнически стабилитетъ по сѣдебното ведомство и да видимъ тоя стабилитетъ докъде стигна, за да може да застане чиновникътъ на своя постъ и да каже: понеже азъ съмъ несмѣняемъ, не може което и да е правителство или отдѣлна личностъ да ми се налага. Стабилитетъ въ сѣдебното ведомство имаше, но вне сте непосредствени свилетели следъ преврата на 9 юний кжде бѣха стабилитетнитъ чиновници по сѣдебното ведомство. Като не отричамъ правото на ония, които застанаха на своя постъ, питамъ азъ, безъ да се смѣя, г. Кулевъ ...

Т. Кънчевъ (д. сг. Ц): Стабилитетни чиновници!

А. Аврамовъ (з. Ст. В): Така говоря азъ.

Т. Кънчевъ (д. сг. Ц): Когато говоришъ, говори по-смислено. Не приказвай глупости!

А. Аврамовъ (з. Ст. В): Азъ съмъ отъ село. Това приказвамъ, това разбирамъ.

Г. Ганевъ (з) (Сочи сговориститъ): Тѣ апелиратъ да вземемъ теркъ отъ културнитъ страни въ Европа. Тамъ ставатъ преврати безъ една жертва, а тѣ направиха превратъ, като изклаха 30.000 души.

А. Аврамовъ (з. Ст. В): Нека разгледаме въпроса въ неговата сжщностъ и да видимъ дали нъмаме ние чиновнически стабилитетъ.

А. Буковъ (з): Натискай ги! Виждашъ ли какъ викатъ?

А. Аврамовъ (з. Ст. В): Кжде бѣше стабилизираното сѣдебно чиновничество, въ оня моментъ на преврата, когато цѣлиятъ български Парламентъ по единъ неконституционенъ начинъ бѣше взетъ отъ тукъ и арестуванъ, когато шестъ български министри бѣха убити, когато маса народъ се изби? Тогава главниятъ прокуроръ и прокуроритъ мълчеха! Азъ ви питамъ: кое имъ погрѣши въ оня моментъ да застанатъ на своята висота и да спратъ всичкитъ тѣзи издевателства? Стабилитетътъ? Тѣ го имаха, той сжществуваше. Но тѣ действуваха при българската действителностъ, тѣ се огънаха и тѣ изложиха българската нация предъ цивилизования свѣтъ тѣй, както никой не я е изложилъ.

А. Циганчевъ (з): Изложиха и българското правосѣдие.

А. Аврамовъ (з. Ст. В): Имаше такива. За добритъ не ще говоря — тѣ заслужаватъ моята адмация — но за ония, които направиха онова, което не би трѣбвало да правятъ. (Пререкания между И. Дуковъ и Ц. Пупешковъ)

Г. г. народни представители! Искаме стабилитетъ на чиновницитъ и не ще се откажемъ отъ него. Но кой ще даде този стабилитетъ? Нека ми бжде позволено да разгледамъ въпроса тѣй, както е сложенъ, и да кажа моето лично разбиране и разбирането на нашата група. Българската буржоазия нъма интересъ да даде стабилитетъ на българското чиновничество, защото то представлява кадритъ на политическитъ партии въ изборния день.

В. Янакиевъ (нац. л): Ти не си ли буржоазия? Какво приказвашъ! Ти комунистъ ли си, какъвъ си?

А. Аврамовъ (з. Ст. В): Стабилизиране чиновничеството, това значи да се разпръснатъ кадритъ на политическитъ партии; създаване чиновнически стабилитетъ, това значи партиитъ да се опразднятъ, да останатъ щабове безъ армия.

Н. Пждаревъ (д. сг. Ц): За това ли ще плачешъ?

В. Янакиев (нац. л): (Къмъ А. Аврамовъ) Ти не си ли партизанинъ?

А. Аврамовъ (з. Ст. В): И стабилитетът на българското чиновничество ще дойде, но не тъй, както вие го желаете. Никога той не ще стане тъй, както вие го искате.

В. Янакиев (нац. л): Я кажи какъ ще стане!

А. Аврамовъ (з. Ст. В): На тебъ не ти отговарямъ, защото ти не знаешъ какво ме запитвашъ!

В. Янакиев (нац. л): Ти не знаешъ какво приказвашъ. Защо отивашъ тамъ (Сочи трибуната), само да се кепазишъ!

А. Аврамовъ (з. Ст. В): На глупостта Ви азъ никога не искамъ да отговарямъ!

Г. г. народни представители! Политическиятъ партизанизъмъ, които сѣ управлявали страната, нѣматъ интересъ да дадатъ стабилитетъ на българското чиновничество. Ние, Земледѣлскиятъ сѣюзъ, желаемъ да се създаде тоя стабилитетъ.

М. Бойчиновъ (д. сг. Ц): Кой сѣюзъ, бе бай Аврамовъ?

А. Циганчевъ (з): (Къмъ А. Аврамовъ) Кажи му „обединениятъ“.

А. Аврамовъ (з. Ст. В): Земледѣлскиятъ народенъ сѣюзъ, днесъ желае да се създаде стабилитетъ на чиновничеството изобщо, но трѣбва да се иска отъ чиновничеството и отговорностъ.

Г. г. народни представители! Стабилитетъ на чиновничеството се искаше и отъ преждеговорившия. Азъ пакъ питамъ, нека ми отговори, на 9 юний нѣмаше ли стабилитетъ на общинскитъ съветници, на 9 юний нѣмаше ли стабилитетъ на изборнитъ чиновници? Всички имаха стабилитетъ, обаче вие, които сте жадни за властъ, но нѣмахте властта, защото народътъ ви отхвърли и отрече, направихте превратъ и сѣ единъ незаконенъ актъ уволнихте всички чиновници и общински съветници.

А. Циганчевъ (з): Не само ги уволниха, но ги и туриха въ тюрмитъ, а нѣкон и изчезнаха.

А. Аврамовъ (з. Ст. В): Следъ като ги уволниха и нѣкои избиха, други прокудиха въ балканитъ, а трети — задъ границата, трѣбваше да дойде 21 юний 1931 г., за да се види какъвъ е Земледѣлскиятъ сѣюзъ. Следъ като тѣ, които извършиха деяния, отъ които свѣтътъ се погнуса, окаркамуриха Земледѣлския сѣюзъ, като казваха, че той билъ такава маса, колто никакъ не подходжала на българскитъ нрави и обичаи, и че билъ еднофронтонъ, комунизиранъ; че се отдалъ на болшевиизиране и свѣтътъ имаше едно свое мнение за него до 1931 г., трѣбваше да дойде 21 юний 1931 г., за да разберете вие тамъ (Сочи сговориститъ), които тогава чакахте готови съ паспортитъ си да избѣгате навънъ, че Земледѣлскиятъ сѣюзъ е възпитанъ въ по-други посоки, не въ пѣтищата, изъ които сте вървѣли вие; че той е възпитанъ много по-човѣшки, отколкото вие можахте да възпитавате въ продължение на 50 години. Свѣтътъ видѣ и призна, че нито на единъ провинникъ на Земледѣлския сѣюзъ, на онзи сѣюзъ, на който смехте 30 хиляди глави, че нито на одного отъ васъ косъмъ отъ главата не се сне и капка кръвъ не се даде да протече. Но, въпрѣки това, и днесъ вие още продължавате да смѣтате, че тоя селски сѣюзъ е слабъ въ своитъ разбирания и днесъ се надигате да искате силна рѣка да управлява страната. Но трѣбва да се знае: единъ пѣтъ тиквата за вода, два пѣти тиквата за вода, третиятъ пѣтъ ще се счупи.

Ц. Пупешковъ (д. сг): Кратуна, не тиква.

А. Аврамовъ (з. Ст. В): Разберете го това вие, г-да отъ тая страна (Сочи сговориститъ — крило Цанковъ). И вашето желание да дадете стабилитетъ на чиновничеството не е искрено. Това е една агитация, за да може да се чуе долу, че искате стабилитетъ на чиновничеството. Ние искаме стабилитетъ за чиновничеството искрено, защото селянинътъ не напуска работата си, за да става чиновникъ; нему му трѣбва миръ и редъ, за да може спокойно да върши своята работа и да създава блага, както за себе си, така и за страната. Недейте плака вие за стабилитетъ на чиновничеството, защото не сте готови да го дадете и

нѣма да го дадете. Стабилитетътъ на чиновничеството ще бѣде даденъ тогава, когато съсловнитъ организации дойдатъ да управляватъ своята страна. И тѣ ще дойдатъ въ утрешния день, защото държавата е тѣхна; тѣ сѣ били по бойнитъ полета, тѣ сѣ били на фронта, тѣ ходятъ при бирницитъ, тѣ ходятъ на трудова повинностъ и навсѣкжде. Следователно, тѣхно е правото да управляватъ своята страна, и вие нѣмате морално право да отричате това тѣхно право.

Г. г. народни представители! И ние сме за даване стабилитетъ на чиновницитъ, но нека се разбере, че когато ще дадемъ стабилитетъ на чиновничеството, трѣбва да искаме непремено и отговорностъ отъ всѣки чиновникъ, който превишава властта си. Какъвъ стабилитетъ ще дадете Вие, г. министри на финанситъ, на своитъ чиновници, когато утре, щомъ дойдатъ общински избори, ще организирате вашата полиция — финансова, административна, акцизна, каквато и да е — да отиде да ви прави изборитъ? Най-напредъ вие ще дадете ли гаранция на акцизнитъ и други власти, че нѣма да отидатъ никжде да произвеждатъ избори? Щомъ имъ дадете тая гаранция, ние сме съгласни да имъ се даде стабилитетъ. Но вие не можете да дадете такава гаранция, защото, ако не пратите горския стражаръ, ако не пратите полицейския приставъ, ако не пратите акцизния стражаръ да правятъ избори, изборитъ трудно се взиматъ. И затуй ще ги заставите по неволя да избиратъ правителството, да избиратъ ваши хора. Ето защо азъ искамъ въ законопроекта за стабилитета на вашитъ чиновници да се каже, че онзи чиновникъ, за когото е доказано, че е превишилъ своята властъ, ще бѣде наказанъ. Случаи има много. Следъ 9 юний азъ съмъ въ окръжния затворъ. Тогава (Обръща се къмъ сговориститъ) вашитъ партизани назначаватъ двама горски стражари и тѣ идатъ у дома да ми съставятъ актъ, че съмъ сѣкълъ гора и ми слагатъ 30.000 л. глоба. Защо? Защото съмъ въ окръжния затворъ! Питамъ Ви, г. министри: какво бихте казали на такива чиновници, какъ ще имъ дадете стабилитетъ? Щомъ давате стабилитетъ, дайте да туримъ и санкции въ закона: всѣки чиновникъ, който състави актъ на единъ български гражданинъ и следъ разглеждането на дѣлото въ сѣда този български гражданинъ спечели дѣлото, такъвъ чиновникъ отговаря за вреди и загуби. Ето ти единъ стабилитетъ, който може да поправи нашето чиновничество. Не бива да позволявате на единъ чиновникъ да си играе съ съдбата на мирното население.

Т. Кънчевъ (д. сг. Ц): Има го това въ закона.

А. Аврамовъ (з. Ст. В): Нѣма го, защото не се прилага. — Снощи г. Инглизоевъ ви изповѣда тукъ, че бирникътъ взелъ на единъ беденъ човѣкъ печката. Питамъ ви азъ: този чиновникъ нѣмаше ли човѣшко сърдце, нѣмаше ли чувство въ себе си, та да остави безъ печка въ тоя студъ децата на този нещастенъ човѣкъ, затуй, че не могълъ да си плати данъцитъ? Какъ мислите да създадете стабилитетъ на чиновницитъ? Азъ знамъ случаи, когато държавни бирници сѣ продавали чергитъ на хора, които сѣ си платили всичкия данѣкъ и имъ е останало да плащатъ 8 или 10 лева. Питамъ: какъвъ чиновнически стабилитетъ ще създавате? И като тѣй, моятъ апелъ къмъ правителството е — макаръ азъ да не вървамъ да се създаде чиновнически стабилитетъ такъвъ, че да отговаря на днешнитъ условия — нека то да се вслуша въ искренитъ искания на ораторитъ. Нека ония, които искатъ да се представятъ за ангели, да не се представятъ за такива, защото не сѣ били и нѣма да бѣдатъ такива. (Къмъ сговориститъ) Вчера бѣхте едни, и днесъ, слава Богу, следъ две години не сте се измѣнили. Вѣджътъ козината си мѣни, но табията си не мѣнява. И вашата работа е такава.

К. Кораковъ (д): А ти, бай Авраме, отъ кои си?

А. Аврамовъ (з. Ст. В): Не съмъ отъ шпицъ-командитъ, отъ които си ти.

К. Кораковъ (д): Азъ съмъ отъ вашата партия! (Веселостъ)

А. Аврамовъ (з. Ст. В): Най-голѣмото нещастие на българския Парламентъ е това, че въ продължение на толкова годишно управление на страната, откакто тя се е освободила, вие всички, съ малки изключения, сте отрицали българския селянинъ отъ българския Парламентъ, защото сте се срамили отъ него. И нещастията на българския народъ дойдоха само отъ това, че вие не позволите

на българския стопанин, на когото е държавата и който плаща всички данъци и тегоби, да дойде да управлява тая своя държава.

Т. Кънчевъ (д. сг. Ц): Какво предлагате въ тоя случай Вие?

А. Аврамовъ (з. Ст. В): Васъ предлагамъ, защото вие на 9 юний не се съгласихте, сега не се съгласявате и утре нѣма да се съгласите!

А. Циганчевъ (з): А вие се съгласихте съ Цанковъ да не гласувате законопроекта за задълженията. Наредихте се на фронта на реакцията.

Т. Кънчевъ (д. сг. Ц): Кажете какво предлагате вие сега, какви сѫ вашитѣ идеи?

А. Аврамовъ (з. Ст. В): Нашитѣ идеи вие много добре познавате.

К. Коракъ (д): Обща акция съ Цанковото движение.

А. Аврамовъ (з. Ст. В): На тия, които се обаждатъ отъ тукъ (Сочи мнозинството), ще кажа, че азъ не съжалявамъ, защото не е виноватъ никой, освенъ ние. Нѣмаше тѣ да бѣдатъ тукъ, ако не бѣхме ние,...

Д. Ачковъ (нез): А-а-а! Тѣ си бѣха силни и ви доказаха на власт!

А. Аврамовъ (з. Ст. В):... за да дойдатъ днесъ да ни апострофиратъ.

Т. Кънчевъ (д. сг. Ц): Ти нѣмаше да бѣдешъ тукъ, ако не бѣха тѣ. (Сочи земледѣлцитѣ)

Т. Бошнаковъ (з): Завчера бѣхте братовчеди съ сговориститѣ — заедно гласувахте — а сега се карате.

А. Аврамовъ (з. Ст. В): Азъ не съмъ гласувалъ съ Цанковъ. Азъ гласувахъ за едно разбиране, което вие не можахте да проумѣете.

А. Циганчевъ (з): Наредихте се съ Цанковъ на единъ фронтъ.

А. Аврамовъ (з. Ст. В): А вие нѣма да смѣете да се явите между маситѣ. Азъ гласувахъ за решението на земеделския конгресъ, гласувахъ за всички дружбени искания. Азъ не гласувахъ съ Цанковъ. И понеже вие не упрѣквате, азъ ви казвамъ: вие бѣхте съ Цанковъ на 9 юний, а днесъ се сърдите на насъ.

Г г. народни представители! Азъ казахъ, че ще трѣбва успоредно съ стабилитета да се поставятъ въ законопроекта и санкции за чиновницитѣ, защото ние не можемъ да надхвърлимъ себе си и да искаме да става у насъ това, което става въ Европа и въ Америка. Всички вие, когато говорите, обичате да цитирате европейския свѣтъ, Америка и т. н., но никой отъ васъ не се е постаралъ отчасти поне да превъзпита себе си най-напредъ и следъ това съ своя примѣръ да превъзпита и своитѣ последователи. Вие не сте се отказали още отъ онова, което направихте на 9 юний. Онзи денъ на едно събрание въ Казанлъкъ има бѣхтанъ единъ човѣкъ, намушканъ и крактъ му е строшенъ. Вие говорите за манталитета, вие говорите за искреностъ! Кѣде е вашата искреностъ?

Н. Найденовъ (д. сг. Ц): Какво е това манталитетъ?

А. Аврамовъ (з. Ст. В): Вие говорите за човѣшки манталитетъ.

Т. Кънчевъ (д. сг. Ц): Какъ какво е това манталитетъ?

А. Аврамовъ (з. Ст. В): Като дойде да се обяснимъ, ще ви кажа. Вие сте съ маска предъ народа. Преди малко се гласува едно министерско постановление, съ което ще бѣде оштетена държавата съ 170 милиона лева. И азъ питамъ г. г. министритѣ: ще продължаватъ ли да седятъ на своитѣ постове, ако не потърсятъ отговорности за злоупотребитѣ 170 милиона лева? Азъ съ сигурностъ твърдя, че всичкитѣ раздадени инвентаръ е негоденъ въ настоящия моментъ и че той е раздаденъ насла. Вие не сте съгласни и, щомъ не сте съгласни, приличате на бързния разбойникъ, който казва: „Дръжте разбойника“. Ние казваме онуй, което знаемъ. Може въ говора си да сме

направили грѣшки. Ние ги правимъ, защото такава е българската действителностъ — не сте ни учили какво да говоримъ, изоставили сте ни 50 години назадъ; ние съ собственитѣ си сили и знания това можахме да създадемъ. Явихте ли се вие срѣдъ българския народъ да го превъзпитате? Не, не сте се явили и нѣма да се явите, защото нѣмате желание. Вие се явявате предъ българския народъ само въ момента, когато ви затрѣбва да му оберете гласоветѣ. Въ други моменти не се явявате.

Азъ не ще гласувамъ законопроекта, защото той нѣма да даде резултати, ако г. министърътъ не направи въ него подобрения, въ смисълъ, като се постави стабилитетъ за чиновницитѣ въ финансовото ведомство, да се опредѣлятъ и отговорности за тѣхъ. Защото, г-да, знаете каква е българската действителностъ. Оня денъ имаше случай акцизни стражари да изтеглятъ единъ общински съветникъ и да го разкарватъ нѣкъде, за да го заставятъ да гласува за противната нему листа. Въ утрешния денъ може да бѣде същото. Щомъ гарантирате несмѣняемостта на единъ чиновникъ, дайте да сложимъ и отговорноститѣ, които да понесе той, ако превиши властта си. Щомъ отиде дѣлото въ съда и се докаже неговата виновностъ, той да отговаря за всички нанесени щети и загуби. Тогава може да се създава стабилитетъ. А тѣй, както е внесенъ законопроектътъ, нѣма да го гласуваме.

Д. Ачковъ (нез): Не си разбралъ смисъла на закона. Такива закони се създаватъ преди падането на едно правителство!

А. Аврамовъ (з. Ст. В): Азъ нѣмамъ намѣрение да падамъ.

Д. Ачковъ (нез): Въ 1909 г. Даневъ така стабилизира чиновничеството и падна. На 1 издаде закона, на 3 падна.

Председателстващъ С. Даскаловъ: Има думата народниятъ представител г. Крумъ Коракъ.

К. Коракъ (д): Въ таблицитѣ къмъ законопроекта...

Д. Ачковъ (нез): Таблицитѣ не сѫ четени.

К. Коракъ (д): Макаръ че не сѫ четени, ще говоря върху тѣхъ.

Безспорно, г. г. народни представители, че въ България трѣбва да има стабилитетъ на чиновницитѣ и особено на финансовитѣ чиновници, които сѫ едни важни органи, понеже се знае, че тѣ събиратъ $\frac{3}{4}$ отъ държавнитѣ приходи. Обаче при стабилизирането на чиновницитѣ ще трѣбва да се има предъ видъ и това, да не се оставятъ тѣ свършено неотговорни. Защото стабилитетътъ, безспорно, не може да изключи отговорността. Въ това отношение азъ ще моля г. министра на финанситѣ да предвиди по-силни санкции и по-лесна процедура по отношение на всички провинени финансови чиновници.

Освенъ това стабилитетътъ на чиновницитѣ не означава, че ще трѣбва да се спре потокътъ на по-млади хора къмъ туй ведомство. Известно ви е, че у насъ има единъ Университетъ, въ който следватъ извънредно голѣмо число студенти. Освенъ това нашитѣ гимназии ежегодно изхвърлятъ маса свѣтъ; въ странство следватъ множество българи; имаме Свободенъ университетъ, имаме още и Търговска академия имаме и Висша кооперативна школа, следователно българската държава е създавала институти, които изхвърлятъ постоянно все повече и повече млади хора, които, безспорно, ще трѣбва да впрегнемъ въ една работа, каквато е тая по финансовото ведомство.

Значи, по моето разбиране, ще трѣбва въ таблицитѣ да се увеличи образователниятъ цензъ и да се намали служебниятъ цензъ, за да имагъ възможностъ млади хора, които сѫ се проявили въ дадена работа, нѣмайки служебенъ цензъ, но които могатъ въ много скоро време да проучатъ една работа технически, да влѣзатъ въ финансовото ведомство. Ако разгледате таблицитѣ, ще видите, че има нѣкон длѣжности, за които е предвиденъ такъвъ служебенъ цензъ, че е абсолютно невъзможно тѣ да бѣдатъ заети отъ други, освенъ отъ онѣзи, които сега сѫ на служба. Напримѣръ, не може да бѣде първостепененъ държавенъ адвокатъ оня, който не е билъ еди-колко-си години второстепененъ държавенъ адвокатъ; не може да бѣде началникъ на отдѣление оня, който не е билъ много години подначалникъ на това отдѣление.

Въобще, служебниятъ цензъ е толкова голѣмъ, че панстина става невъзможно други лица да влѣзатъ въ това ведомство.

Д. Ачковъ (нез): И прилича на запазенъ периметъръ.

К. Кораковъ (д): Да, запазенъ периметъръ. Това, безспорно, може да е отъ голѣмъ интересъ за службата, но отъ друга страна то не дава възможностъ на по-голѣмъ подборъ, не дава възможностъ да се конкуриратъ повече хора за дадена служба.

Азъ ще моля г. министра на финанситѣ, . . .

А. Буковъ (з): Нѣма го сега тукъ

К. Кораковъ (д): . . . при установяване цензоветѣ въ таблицитѣ да приеме за цѣлия началнически персоналъ — главенъ секретаръ, началници на отдѣления, юрисконсултѣ, въобще за онѣзи, които даватъ направление на службитѣ — да нѣма никакъвъ служебенъ и другъ цензъ. Трѣбва министърътъ да има свобода да прави подборъ при назначаване на тия свои чиновници, защото чрезъ тѣхъ ще провежда своята политика.

Т. Бошняковъ (з): По-добре е да помислите чиновницитѣ отъ министерството, отколкото министра.

К. Кораковъ (д): Безспорно, ще трѣбва да се подбѣрагъ хора съ образование, но които сѣ стлчили въ финансовия животъ, които иматъ финансови познания, които въобще сѣ се проявявали по известни въпроси отъ финансовъ характеръ и които, безспорно, ще бждатъ годни за работата си и ще провеждатъ политиката на министра.

По отношение на останалитѣ служби намирамъ, че ще трѣбва да се намали служебниятъ цензъ, за да могатъ млади хора да влѣзатъ въ това ведомство.

А. Николаевъ (з): Като се увеличи образователниятъ цензъ.

К. Кораковъ (д): У насъ има твърде много юристи, годни за работа, които, понеже сѣ заети почти всички длжности въ съдебното ведомство, ще искатъ да влѣзатъ въ финансовото ведомство. А юристъ може да бжде добъръ помощникъ-данъченъ началникъ, може да бжде и добъръ данъченъ агентъ.

Следователно, ще трѣбва да се направи така, че да нѣма въ цѣла България само 15 служби за стажанти за финансови агенти или 15 служби за стажанти за данъчни началници, но ще трѣбва всѣки човѣкъ съ цензъ да може безплатно да стажира 6 месеца въ нѣкое финансово управление, за да добие право да заеме такава длжностъ. Тогава ще има по-голѣмъ подборъ. Министерството на финанситѣ ще може да направи единъ най-добъръ изборъ на всички онѣзи млади хора, които, стажирайки по разнитѣ финансови управления безплатно, сѣ се проявили въ службата и могатъ да бждатъ полезни. Ние имаме вече една голѣма интелигенция съ висше образование. Дайте възможностъ на тия млади хора да бждатъ полезни на себе си и на държавата. Недейте гарантира само положението на старитѣ техници, които вече си отиватъ и могатъ да бждатъ пенсионирани. Всѣки отъ насъ знае, че наистина има твърде много интелигентни хора, които, поради служебнитѣ цензове, не могатъ да заематъ изведнѣжъ далени длжности. Дайте възможностъ на тия хора да бждатъ полезни, като намалите служебния цензъ и като предвидите единъ стажъ за онѣзи, които желаятъ да стажиратъ въ финансовото ведомство. Само тогава вие ще имате добри данъчни началници, ще имате добри данъчни агенти, ще имате добри данъчни служители и нѣма да ставатъ такива скандални работи, каквито ставатъ сега по нѣкои мѣста въ България. Знаете ги — вие знаете поведението на много отъ тия данъчни служители. По тия начинъ ще имате по-добъръ редъ.

Д. Ачковъ (нез): Щомъ и сега ставатъ скандални работи! . . .

К. Кораковъ (д): Ставали сѣ, г. Ачковъ.

Д. Ачковъ (нез): Щомъ ставатъ такива работи, трѣбва да се коригиратъ.

К. Кораковъ (д): Вие сте чели, че сѣ ставали на нѣкои мѣста такива работи.

Прочее, азъ моля г. министра на финанситѣ да вземе актъ отъ тия бележки, за да имаме единъ по-добъръ подборъ и да може да влѣзатъ и млади хора въ това ведомство. (Ржкоплѣскания отъ демократитѣ)

Председателствуващъ С. Даскаловъ: Има думата на родниятъ представителъ г. Анастасъ Капитановъ.

А. Капитановъ (з): Г. г. народни представители! Разглеждаме законопроекта за стабилитета на чиновницитѣ

по Министерството на финанситѣ. Азъ смѣтамъ, че тъй, както тоя законопроектъ ни се предлага, той не бива, безъ чувствителни корекции, да стане законъ. Осега е даденъ стабилитетъ на служителитѣ само по правосъдното ведомство. Стабилитетътъ, който се иска съ тоя законопроектъ да бжде даденъ на чиновницитѣ по финансовото ведомство, не може дори и да бжде сравняванъ съ стабилитета на чиновницитѣ по правосъдното ведомство. Защото съ настоящия законопроектъ се иска да се даде стабилитетъ не само за ония служби, които сѣ важни, за да може да се администрира едно министерство, но дори и за последния служащъ, за разсилния, за вратаря, понеже всички тѣ сѣ при Министерството на финанситѣ, да не може да се смѣняватъ. Понеже тия служащи сѣ поставени въ таблицитѣ къмъ закона за личния съставъ по Министерството на финанситѣ, въ които е казано какъвъ служебенъ цензъ се иска за всѣка една служба поотдѣлно, следва, че и за тѣхъ се отнасятъ онѣзи текстове отъ законопроекта, които гарантиратъ несмѣняемостта на чиновницитѣ по финансовото ведомство. Вѣрно е, трѣбва да искаме несмѣняемостъ на финансовата администрация, но тя не може така генерално да се даде.

Каза се, че билъ правенъ докладъ отъ правителството предъ Финансовия комитетъ за стабилитета на финансовата администрация у насъ. Може да е правенъ такъвъ докладъ, но азъ считамъ, че не може да се смѣта, какво и тѣзи служители по финансовото ведомство, които сѣ изброени въ таблица втора, за които се иска несмѣняемостъ, както въобще за всички онѣзи служители, които сѣ съпроводени съ голѣми отговорности, трѣбва да бждатъ несмѣняеми. И азъ моля г. министра на финанситѣ да си вземе бележка.

Несмѣняемостта, която се иска за държавнитѣ служители, изброени въ таблица втора, не бива да се даде; тия служители трѣбва да бждатъ изцѣло изключени отъ закона. Постановленията на закона не бива да обсегнатъ държавния юрисконсултъ, помощника му и държавнитѣ адвокати.

Смѣтамъ, че таблица трета е умѣстна; тя се отнася за служителитѣ при финансовата инспекция. Безспорно, финансовитѣ инспектори сѣ тия, които най-много се нуждаятъ отъ стабилитетъ, защото тѣ трѣбва да бждатъ свършено самостоятелни, когато извършватъ своята служба — когато инспектиратъ и контролиратъ ония, които сѣ подведомствени на Финансовото министерство.

Не мога да разбера, обаче, защо трѣбва да бждатъ обхванати отъ обсега на закона и служителитѣ, предвидени въ таблица четвърта — служителитѣ при отдѣла за бюджета и отчетността. Азъ считамъ, че цѣлата таблица сѣщо трѣбва да бжде изключена отъ обсега на закона.

Ще моля сѣщо така по таблица пета да бждатъ изключени отъ обсега на закона пореднитѣ номера 16, 17, 18, 23 до 25 включително. Смѣтамъ, че за тия служби свършено не е нужно да има такъвъ стабилитетъ, защото като ще се държи толкова за служебния цензъ и за стабилитета въобще на чиновницитѣ по Финансовото министерство, то значи да не може министърътъ да смѣни дори единъ архиваръ, единъ регистраторъ, единъ писаръ и т. н., когато въ правосъдното ведомство пъкъ, където има вече стабилитетъ, единъ писаръ или секретаръ на окруженъ съдъ или на мирови съдия може да бжде смѣненъ. Тукъ, обаче, сѣ се наредили всички; като започнете отъ дребнитѣ и стигнете до най-дребнитѣ — до пореденъ номеръ 34, до чистачкитѣ въ учрежденията. Не може да искаме съ стабилитета на финансовитѣ чиновници да стигаме чакъ до тамъ, когато въ другитѣ ведомства много по-важни служби още стоятъ нестабилизираны.

Комисията не е разгледала таблицитѣ и затуй настоявамъ министърътъ на финанситѣ да си вземе актъ отъ тѣзи мои бележки, които правя по законопроекта. Азъ смѣтамъ, че таблица четвърта изцѣло трѣбва да бжде изключена отъ обсега на тоя законопроектъ.

Г. г. народни представители! Ако акцизнитѣ стражари и акцизнитѣ пристави — тия, които сега, при тая смѣняемостъ, която имаме, могатъ да носятъ тютюнъ въ джоба си, безъ всѣкаква отговорностъ — направимъ несмѣняеми и имъ дадемъ право да съставятъ актове, азъ не зная какво би станало. Ако ги направимъ несмѣняеми, утре нито инспекторъ, нито кой да е другъ може да се мѣри съ тѣхъ, защото най-голѣмитѣ длжности за народа сѣ тия именно, които сѣ въ контактъ съ него. Та азъ мисля, че едва ли би могло да става въпросъ за несмѣняемостта на тия лица. Това е все едно да вземемъ да направимъ несмѣняеми горскитѣ стражари, за да не могатъ да бждатъ смѣнявани никога, даже и тогава, когато вършатъ произволи.

Ето защо тѣзи лица, които ви посочихъ, азъ смѣтамъ, че трѣбва да бъдатъ изключени отъ обсега на законопроекта.

Азъ смѣтамъ, че се е отишло много далечъ въ стабилизацията на чиновниците отъ финансовото ведомство, която даже надминава и оная стабилизация, която съществува въ Министерството на правосъдието. Ако въ Министерството на правосъдието не е позволено на единъ уволненъ чиновникъ да отиде да обжалва уволнението предъ Върховния административенъ съдъ, защото съществува начинъ, по който чиновниците могатъ да бъдатъ уволнявани, въ втората алинея на чл. 10 отъ настоящия законопроектъ е казано, че чл. 212, п. 2, отъ закона за устройството на сѣдилищата не се отнася до финансовитѣ служители, т. е., че тѣ иматъ право, въпреки че тѣхниятъ дисциплинаренъ съдъ е решилъ тѣй или иначе, по провинение на известенъ чиновникъ, да обжалватъ това решение предъ Върховния административенъ съдъ, когато такава право нѣматъ даже служителитѣ по правосъдното ведомство. Азъ смѣтамъ, че това е извънредно много.

Разбирамъ да се даде stabilitetъ на служителитѣ по Финансовото министерство, но не мога да разбера, защо въ отдѣлъ 6 се създава една взаимно-осигурителна каса. Не съмъ по принципъ противъ създаването на такава взаимно-осигурителна каса, даже нека се създаде тя съ законъ, нека насила накараме тия хора да се замислятъ за утрешния денъ и да се осигурятъ съ нѣщо — това е въ реда на нѣщата — но азъ не мога да разбера, казвамъ, защо въ чл. 22, следъ като се изброява отъ къде черпи срѣдства тази каса, въ точка трета е казано, че се даватъ срѣдства и отъ държавни субсидии. На тия държавни чиновници, на които ние създаваме stabilitetъ, отгоре, като динъ-хакъ, трѣбва да имъ даваме помощи за тѣхната взаимно-осигурителна каса, която сега се създава! Въ п. 3 на чл. 22 се казва: (Чете) „а) 2% отъ глобитѣ и лихвитѣ за закъснѣли поѣмки данѣци; б) 2% отъ глобитѣ по нарушение на акцизнитѣ и митнически закони отъ размѣра на държавата и 5% отъ размѣра на открителитѣ — длъжностни лица по финансовото ведомство“.

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): Ама, г. Капитановъ, въ комисията се измѣни нѣматъ този отдѣлъ.

А. Капитановъ (з): Моля Ви се. Ние говоримъ сега по принципъ по законопроекта, макаръ той сега да е навторо четене. Азъ смѣтамъ, че тия бележки могатъ да бъдатъ направени мимо това, докѣде е стигнала комисията при разглеждането на законопроекта. Азъ правя тия бележки и смѣтамъ, че, ако е оправдателно да се създава по принципъ една такава каса, никакъвъ мотивъ не мога да намеря, за да оправдая, въ днескашната криза, въ днескашната стагнация и за държава, и за всички, подпомагането съ държавни субсидии тая осигурителна каса, която нѣма нищо общо съ държавата.

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): Тя не е осигурителна.

А. Капитановъ (з): Взаимно-осигурителна.

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): Не. Тя е даже болнична каса и, следователно, на болнитѣ чиновници министерството може да даде нѣщо.

Т. Бошняковъ (з): Тѣ може да си я направятъ сами.

А. Капитановъ (з): Моля Ви се! Азъ смѣтамъ, че помощи може да се даватъ, но ние сме противъ даването на тѣзи помощи. И затуй азъ казвамъ точка трета отъ чл. 22 изцѣло съ двѣтѣ букви да бъде заличена.

Съ тѣзи бележки азъ свършвамъ това, което имахъ да кажа по тоя законопроектъ, като ще помоля, както въ комисията, така и вие тукъ, да се съгласите щото тия чиновници, които посочихъ, а именно, по таблица II, по таблица IV, по таблица V, отъ пореденъ № 15 до последния, и таблица VI да бъдатъ изключени отъ обсега на този законъ.

Считамъ, че ние не можемъ да създаваме единъ законъ за stabilitetъ на финансовитѣ служители, съ който да се даватъ права на тия последнитѣ, които да надминаватъ правата, които сѣ дадени на служителитѣ по правосъдното ведомство. Не можемъ да оставимъ единъ сѣдия въ неговитѣ права по-долу, отколкото единъ служителъ по финансовото ведомство.

Председателствуващъ С. Даскаловъ: Има думата на родниятъ представителъ г. Цвѣтанъ Стоянчевъ.

Ц. Стоянчевъ (з): Г. г. народни представители! Нѣма у насъ политическа организация, въ устава или въ програмата на която да нѣма пунктъ за стабилизирането на чиновниците у насъ. Но 50 години откакъ България живѣе свободенъ животъ, въпреки че всичкитѣ партии сѣ се изредили на власт, въпросътъ за stabilitetъ на чиновниците стои откритъ, съ изключение на три ведомства, въ които на чиновниците е даденъ stabilitetъ било по необходимостъ, било благодарение борбитѣ на служащите: въ войската е прокаранъ stabilitetъ, защото това е необходимо да бъде така, учителството си извоюва stabilitetъ съ борба, а за сѣдийството stabilitetъ тѣже е наложенъ поради факта, че сѣдитѣ раздаватъ правосъдие и трѣбва да бъдатъ малко по-спокойни въ своята работа.

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): Така е по конституцията.

Ц. Стоянчевъ (з): Именно.

П. Стайновъ (д. сг): За учителитѣ има stabilitetъ само въ основнитѣ училища.

Ц. Стоянчевъ (з): Но въ другитѣ ведомства и досега въпросътъ за stabilitetъ на чиновниците стои откритъ.

Нѣкои сѣ замисляли да го разрешаватъ нѣкога по нѣкакъвъ начинъ, обаче досега конкретно не е билъ разрешенъ. Още въ закона за чиновниците отъ 1906 г., въ чл. 6, ако се не лъжа, бѣше предвидено, че една година следъ влизането на закона въ сила, всичкитѣ ведомства трѣбва да изработятъ свои закони за организацията си и за стабилизиране на служащите. Въ закона за чиновниците отъ 1922 г. съществува същата поведла, че три години следъ влизането въ сила на тоя законъ, трѣбва да бъдатъ изработени тѣзи допълнителни закони за стабилизирането на чиновничеството. Но досега нито въ едно ведомство ние нѣмаме прокаранъ такъвъ законъ. И затова чиновничеството у насъ, при всѣки единъ режимъ, бива уволнявано.

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): Изработи се законъ за щатотѣ, който се оказа още по-неудобенъ — злоупотрѣба: ваше се и затуй се отмени.

Ц. Стоянчевъ (з): И заради това всичкитѣ чиновници сѣ бюджетно създаване и никой пътъ не знаемъ точния имъ брой.

Ако правителствата имаха добрата воля и съзнание, че трѣбва да има единъ постояненъ чиновнически кадъръ, една администрация несмѣняема, дори при сѣществуването на сегашния законъ, безъ тоя, който гласуваме, и каквито закони ще трѣбва да гласуваме по другитѣ ведомства, чиновнически кадрилъ не би съществувалъ. До-статъчно е да се прояви добра воля въ това направление отъ тѣзи, които управляватъ. Но нещастieto у насъ е, че кадърътъ на всѣка една политическа партия, съ изключение на 2—3 организации, безспорно, на първо мѣсто между тѣхъ стои Земледѣлскиятъ съюзъ, се състои отъ така нареченитѣ службогонци. Тѣ сѣ най-дейнитѣ, най-живиятъ елементъ на партията, тѣ сѣ, които викатъ още на другия денъ следъ конституирането на едно ново правителство „долу правителството“. Тѣ сѣ готови да заематъ веднага всѣка служба, която имъ се предложи.

А. Аврамовъ (з. Ст. В): И да убиятъ всѣки човѣкъ за служба.

Ц. Стоянчевъ (з): И партията действително имъ се отплаща. И защото партията винаги се отплаща на своитѣ последователи, затова имаме и тая постоянна смѣна на чиновниците. А чиновникътъ-партизанинъ е най-лошиятъ човѣкъ. Ако има нѣкой непровиненъ, почтенъ, останалъ отъ предшестващото правителство, ще се намѣрятъ хора отъ новото управление, които да пречупятъ, да превиятъ и него и да го направятъ партизанинъ. А единъ пътъ следъ като пречупите човѣка, следъ като му вземете членския вносъ, следъ като той ви плати за вестника, който и самата партия не чете, вие отъ него вече не можете да очаквате добросъвестна работа, защото той е съ пречупена съвестъ и защото у насъ съществува правилото, че за партията лошъ чиновникъ нѣма, щомъ като е нейнъ. А чиновникътъ-партизанинъ прави партия въ учреждението, вмѣсто да си върши работата.

Д-ръ Г. М. Димитровъ (з. Ст. В): Защо ти е законъ? Ето г. Костурковъ и безъ законъ установи пълненъ чиновнически стабилитетъ!

Д. Ачковъ (нез): Радикалски стабилитетъ!

Ц. Стоянчевъ (з): Въ много ведомства това става. И чиновникъ, който знае, че на другия денъ ще бѣде изгоненъ, защото за него не съществува никакъвъ стабилитетъ, защото нѣма кой да го закриля утре, такъвъ чиновникъ гледа по всѣкакъвъ начинъ да охрани себе си и близкитѣ си. Често пѣти въ нѣкои режими ние имаме едно върлуване на държавната администрация, вмѣсто едно управление, защото чиновникътъ знае, че на другия денъ той нѣма да бѣде вече на мѣстото си и гледа да се запаси. Азъ не зная дали е вѣренъ — старитѣ може би знаятъ много по-добре отъ мене — афоризмътъ на единъ старъ държавникъ, който билъ казалъ: „Дръжте докато сме на власт, утре да не ми тропатъ на вратата“, обаче тоя афоризъмъ се шири между народа, знае се, и довѣрието на хората къмъ държавната администрация се губи.

Може би въ първитѣ години на нашето освобождение, когато интелигенцията е била по-малко, когато сѣ не търсили грамотни хора да заематъ служба, тоя чиновнически кадрилъ да не е билъ голѣмъ. Но съ разширението на образователната система, съ явяването на сцената на все повече и повече хора образовани, годни да заематъ служба, стабилитетътъ, безспорно, загуби всѣкаква цена.

Азъ смѣтахъ да направя само тѣзи нѣколко бележки по законопроекта, за да убедя и безъ това убеденото народно представителство, че е необходимо да се пристѣпи действително къмъ стабилизиране на чиновничеството, да се прекъсне вече тоя потокъ на партизани къмъ държавнитѣ служби и да се изчистятъ най-сетне и политическитѣ партии отъ службогонския елементъ, да се стабилизируютъ самитѣ тѣ. Ние сме парламентаристи и претендираме, че поддържаме парламентарния строй и парламентарното управление, за което е необходимо преди всичко да има здрави политически партии. Всички смѣтатъ, че е необходимо да се създадатъ стабилни политически партии. Азъ не вѣрвамъ този, който управлява държавата, да не мисли за утрешния денъ и да не желае да има едно стабилно приемство въ управлението. И политическитѣ партии желаятъ да се стабилизируютъ. И когато се знае, че чиновничеството е стабилизирано, този, който се числи къмъ една партия, нѣма да дойде въ нея, за да разбере нѣщо отъ своята власт, а ще дойде тамъ по идейни побуди — защото смѣта, че съ общото управление, което ще провежда неговата партия, когато е на власт, ще може да се докара добруване въобще на народа; той ще се откаже предвартелно да търси служба и ще бѣде идеенъ партизанинъ. Тогава партиитѣ ще заживѣятъ другъ животъ, ще могатъ да се състезаватъ идейно, а не съ парабели и куршуми, каквито времена преживѣхме, и дано не се връщатъ вече.

Стабилитетътъ на чиновницитѣ, обаче, у насъ, па и навсѣкѣде, предполага преди всичко единъ строгъ подборъ на персонала, на лицата, които заематъ службитѣ. Защото, ако нѣма такъвъ подборъ, ако не намѣримъ начинъ, по който тѣ да бѣдатъ подбирани, ние все едно, че нищо не сме направили, защото тогава все ще има надхвърляне и надскачане между чиновницитѣ, ще има завистъ между тѣхъ, нѣма да има уважение на по-долния къмъ по-горния, иерархията нѣма да бѣде спазвана и пакъ нѣма да добиемъ тия резултати, които желаемъ да имаме.

Безспорно, слежебниятъ цензъ е необходимъ, но право забележи г. Кораковъ, че навсѣкѣде и въ всички случаи този служебенъ цензъ не можемъ да го имаме предъ видъ. Азъ разбирамъ нѣщата малко по-другояче, отколкото моятъ другаръ г. Капитановъ, а именно, че ако има нужда отъ стабилитетъ, то той трѣбва да е за по-низшитѣ. За началството азъ стабилитетъ не желая. Началството служи на една политика и то е длъжно да си отиде, когато ще си отиде режимътъ. Чиновникътъ изпълнява заповѣдитѣ, а началството провежда политика, и тѣкмо затова азъ мисля, че началството не трѣбва да бѣде стабилизирано. А азъ виждамъ, че чрезъ този законопроектъ началницитѣ сѣ оградили.

Д. Ачковъ (нез): (Ржкоплѣска) Браво! Това е истинско разбиране! А не да се приказва тукъ едно, а друго да се върши.

Ц. Стоянчевъ (з): Освенъ това, началникътъ трѣбва и да стимулира службата. Ако той е дошълъ по иерархия,

като е започналъ отъ архиваръ и е стигналъ до горе, може би той има технически усетъ и разбиране на службата си, но въ никой случай той не ще може да стимулира, да потикне тая служба напредъ, той е замръзналъ човѣкъ, той ще си остане тамъ, където е, и службата ще си остане такава, каквато я е заварилъ въ младинитѣ си. Друго нѣщо би било съ този човѣкъ, заелъ началническо мѣсто, затова защото заслужава това мѣсто, който е дошелъ отъвнѣ, дори безъ да се гледа неговиятъ цензъ.

Безспорно, паралелно съ служебния цензъ трѣбва да върви и образователниятъ цензъ; тѣ трѣбва да конкуриратъ. Азъ смѣтамъ, че образователниятъ цензъ сега, при тая интелигенция, при толкова образовани хора вече у насъ трѣбва да бѣде наложенъ и спазванъ. Това „и. д.“, при което всѣки образованъ човѣкъ бива измѣстванъ отъ полу-интелигентенъ, отъ полуобразованъ, трѣбва вече да намѣри край въ нашата администрация „и. д.“ значи: неподготвенъ човѣкъ, който е готовъ всѣки моментъ да си отиде. Нека всѣка служба да се заема отъ титуляръ.

Заедно съ стабилизирането на чиновничеството, г. г. народни представители, нека не забравяме да увеличимъ и отговорността на това чиновничество. Когато чиновничеството е стабилизирано, то не трѣбва да мисли, че е всевластно и всесилно, и да иска да се налага на гражданитѣ. Защото забелязалъ съмъ, наблюдавамъ и днесъ, че въ много ведомства чиновницитѣ смѣтатъ своята служба за самоцель, и гражданина, който отива при тѣхъ, го смѣтатъ като една тваръ, която е дошла да моли и да проси милостъ отъ тѣхъ, а не че тѣ сѣ поставени тамъ, за да служатъ на гражданството, на народа. Нѣкои така схващатъ своята служба. Но на такива чиновници ще трѣбва своевременно да диримъ начинъ да имъ дръпнемъ ушитѣ.

А. Капитановъ (з): Като ги стабилизираме!

Ц. Стоянчевъ (з): Именно затова азъ искамъ да се увеличи отговорността, защото стабилитетътъ може да ги направи пѣкъ надмѣнни и горди. Въ всѣки случай, бѣдете сигурни, че стабилизираниятъ чиновникъ ще бѣде по-безпристрастенъ, отколкото нестабилизирания. Днесъ чиновникътъ гледа да угоди на всѣки партизанинъ отъ страхъ за своето мѣсто. Стабилизираниятъ чиновникъ ще гледа да изпълни преди всичко закона, защото ще го е страхъ да не отиде въ затвора и да изгуби своето мѣсто, поади грубо нарушение на своитѣ служебни обязанности. Въ всѣки случай, санкцията трѣбва да бѣде достатъчно строга и силна, за да упражнява своята заплаха надъ чиновницитѣ и да ги въздържа. И днесъ има отговорностъ за чиновницитѣ — не че сѣ безотговорни. Но вие знаете, че често пѣти у насъ се говори, че чиновничеството е неотговорно. И като че у насъ обикновено най-големитѣ виновници за дадена порядка сѣ неотговорни, а отговарятъ по-дребнитѣ. Пѣкъ и процедурата, по която се търси отговорностъ, особено за бавно действие и т. н., отъ нашитѣ чиновници, е толкова тромава, че никой до сега не е потърсилъ отговорностъ отъ тѣхъ. Вие знаете колко много се спѣватъ работитѣ отъ чиновницитѣ, които винаги намиратъ хиляди начини да спѣватъ гражданитѣ, да имъ прѣчатъ и да ги тормозятъ.

Идва ми на умъ случаятъ съ единъ бирникъ отъ с. Желѣзница. Единъ селянинъ ималъ данѣци; следъ това тѣ били отмѣнени; данѣчниятъ началникъ пише, че данѣцитѣ сѣ отмѣнени, но бирникътъ продължавалъ да описза и продава нивитѣ му, защото селянинътъ конкуриралъ съ нѣкой партизанинъ кметското мѣсто. Селянинътъ се оплаква въ министерството. Отъ министерството предписватъ да се спре продажбата, но тоя приятелъ продължава да извършва продажбата. Види се, следъ като извърши продажбата, ще каже: „Вѣрно, получихъ книжката за отмѣнение на данѣцитѣ, но ги получихъ късно“ — наорочно ги е завелъ късно, държалъ ги въ себе си незаведени. Е, такъвъ чиновникъ углавно не можешъ да го гонишъ.

Ц. Пупешковъ (д. сг): Чл. 431 отъ наказателния законъ е написанъ за такива.

Ц. Стоянчевъ (з): Но често пѣти не стигаме до него; като представимъ документи, никой пътъ нѣма да стигнемъ до него. За такъвъ чиновникъ е необходимъ по-скоро единъ прѣтъ отгоре.

Азъ вѣрвамъ, г. г. народни представители, че съ стабилизирането на чиновничеството щѣло-нещѣло ще се

дойде и до установяване шата на всъко ведомство и неговата организация. И тогава ще можем да се поздравим, че ние сме вече действително стабилизирани нашата администрация, че знаем в даден момент към кого да се отнесем и какво да искаме. Защото досега чиновниците по ведомствата сж по-скоро създаване на бюджета, отколкото на нъкой законъ. Доскоро за организацията даже на Министерството на благоустройството нъмаше законъ. А сж определянето броя на чиновниците не само ще се облекчи бюджетът, но ще станат нъкакъ си по-прегледни службите у насъ и нъма да се тормозимъ всъка година да правимъ смътка: колко сж били чиновниците миналата година, колко ще бждат по бюджета, който ще гласуваме, сж колко сж увеличени и т. н. Всичко това ще си дойде лека-полека.

Азъ смътамъ, че сж този законопроектъ се туря вече добро начало за стабилизирание на държавните служители. Нека се надъваме, че въ скоро време ние ще бждемъ сезирани и сж други законопроекти за стабилизирание на чиновничеството у насъ, и не вървамъ нъкой тукъ, въ това Народно събрание, да се противопостави на създаването закони за стабилизирание на чиновничеството. Не вървамъ у нъкого да сжествува страхъ, че тази партия, която управлява, ако стабилизира чиновничеството, ще стабилизира своите хора и по този начинъ ще се заприщи пътът на онази партия, която утре ще дойде на власт, да назначи своите хора. Този страхъ тръбва да изчезне, защото е ефимеренъ страхъ, защото не е действителенъ, защото партизанитъ на тия партии, които утре ще дойдатъ на власт, ще знаят, че чиновничеството е стабилизирано и нъма да натискатъ за служби. На кой да е чиновникъ, принадлежащъ на коя и да е политическа организация, като му гарантирате несмътност, той ще бжде безпристрастенъ служител, ще бжде само човъкъ на службата, безъ да държи смътка за своята партийна принадлежност.

Съ тия нъколко думи азъ свършвамъ монитъ бележки по законопроекта по принципъ.

Въ края на законопроекта има една глава 6 — за създаване взаимноосигурителна каса за личния съставъ на Финансовото министерство. Това е едно много добро начало за осигуряване на чиновниците. Въ закона за държавните служители е постановено да се коопериратъ чиновниците, но това коопериране тамъ е поставено на по-други начала. Съ взаимноосигурителната каса, предвидена въ законопроекта, се цели да се подпомогне чиновничеството по финансовото ведомство. Както казахъ, като начало то е добро, но ме е страхъ да не би още сега да се създаде една неприязнь въ другото чиновничество, което нъма да има възможностъ да си нареди своя взаимноосигурителна каса, както ще я нареди чиновничеството въ Финансовото министерство. Мене ме е страхъ, че и другитъ чиновници ще почнатъ да търсятъ държавни източници за своите взаимноосигурителни каси. Само по тия съображения азъ бихъ молилъ, приходитъ на тази взаимноосигурителна каса да бждатъ само отъ членски вноски на чиновниците по финансовото ведомство. Чиновниците по финансовото ведомство не сж малко и затова приходитъ на касата само отъ членски вноски биха били достатъчни да ги гарантиратъ въ случай на нещастие или злополука и да нъма нужда да пръбгватъ до тия дребни подаяния отъ държавата, които сж предвидени въ законопроекта, и по този начинъ чиновниците по финансовото ведомство да ставатъ трънъ въ очитъ на другитъ чиновници.

Съ тия нъколко поправки, които азъ казахъ, и които и други ще кажатъ, азъ смътамъ, че законопроектътъ тръбва да мине. Този законопроектъ ни показва пътя, по който тръбва да вървимъ занаяпредъ, за да стабилизираме чиновничеството и по този начинъ да се отървемъ отъ чиновниците партизани, да стабилизираме политическите партии и, ако щете, и държавния апаратъ. (Ръкоплъскания отъ мнозинството)

Председателствуващъ С. Даскаловъ: Има думата народниятъ представителъ г. Димитъръ Ачковъ.

Д. Ачковъ (нез): Г. г. народни представители! Отъ дълги години сжествува повикъ за стабилизирание на чиновничеството, да има по-голяма правда при назначаването и увольняването на чиновниците и да не се прави то безогледно, както е било — тръбва да го признаемъ — въ всички режими. И тая загриженостъ на сегашното правителство дава основание да обърнемъ внимание на това, дали действително Министерството на финансите се е загрижило да създаде истински стабилитетъ на чиновниче-

ството, въ конкретния случай — на служителитъ по финансовото ведомство.

Въпръки моята лична въра въ добродетелитъ на министъра на финансите, азъ не вървамъ въ успъха на това негово дѣло, поради интервенцията на неговата партия. Г. министърътъ, който действително желае да тури редъ въ своето министерство, до днесъ не е ималъ възможностъ да направи това и — тръбва да признаемъ всички — е безпомощенъ да го направи, поради вмъшателството на партията. И заради това въ тоя законъ азъ виждамъ едно осигуряване на членоветъ на Демократическата партия, да могатъ да продължатъ своята власт и следъ падането на кабинета. Това разбирамъ азъ въ тоя законъ.

Д. Влаховъ (з): (Казва нъщо)

Д. Ачковъ (нез): (Къмъ Д. Влаховъ) Ти недей да се обаждашъ! Да не мислишъ, че ще ме уплашишъ съ кучката.

Ц. Стоянчевъ (з): Никакъвъ законъ не помага, ако нъма добросъвестностъ въ управницитъ. Следъ 9 юний бѣха уволнени всички чиновници земледѣлци.

Д. Ачковъ (нез): И затова азъ апелирамъ, всички еднакво да бждемъ загрижени за участъта на чиновничеството, не така само на думи, не така само съ едни закони, които можемъ да прокараме надъ-натри, следъ като по най-незаконни начини сж настанени на чиновническите мѣста лица, които нъматъ нито служебенъ, нито образователенъ цензъ. Има случаи — съобщавамъ го съ болка на сърдце — министърътъ на финансите да е уволнилъ не провиненъ чиновникъ съ висше образование, за да настани по насилие, ще кажа азъ, на партията човъкъ съ срѣдно образование. Има случаи и днесъ, чиновникъ компрометиращъ властъта съ своето поведение — неудобно ми е да кажа името, понеже е чиновникъ въ странство, въ една съседна държава — и министърътъ да не посѣга да го уволни, защото партията ще му се разсърди.

П. Стайновъ (д. сг): Кажете конкретно.

Д. Ачковъ (нез): И конкретни работи ще ви кажа, понеже г. Петко Стайновъ обича малко по народняшки да прави интриги, та ми казва сега: хайде, кажете конкретно! Азъ, съ достоинството на народенъ представителъ, и за доброто на чиновничеството, и за да се коригиратъ престѣпнитъ дѣла, ще го кажа.

Г-да! Казахъ, че не е законътъ, който ще стабилизира чиновничеството. Г. Даневъ нъкогажъ, на 1 май 1903 г., напечаталъ единъ законъ, внесенъ отъ министерството и гласуванъ отъ Камарата, законъ за стабилизация на цѣлото чиновничество, който бѣше вотиранъ единъ-два месеца по-рано, но г. Даневъ не намѣри за нужно да го обнародва, а го обнародва на 1 май, защото на 3 май излѣзна въ оставка; два дена преди да напусне властъта г. Даневъ намѣри за добре да обнародва единъ законъ, който стабилизираше чиновничеството на тогавашната властъ.

Намѣри се после единъ министъръ, казваше се Свирчо първи — Петковъ, който съ единъ указъ отмени закона. Да не дохождаме до това положение. Затова, когато правимъ нъщо, да го обмисляме добре.

Г-да! Казахъ, че азъ не съмъ отъ онѣзи да твърдя, че партията, на която съмъ принадлежалъ нъкога, е била слънцето, че тя не е имала грѣхове въ своето управление. Върно е, за нещастие, у насъ всички политически партии гледатъ какъ да нагласятъ на държавната трапеца предимно своите партизани, но пъкъ още е върно — всички ще бждатъ свидетели — че въ миналото никога така безогледно не се е действувало спрямо чиновничеството, както днесъ.

А. Буковъ (з): А следъ 9 юний?

Д. Ачковъ (нез): И следъ 9 юний.

Министъръ С. Стефановъ: Протестирамъ, г. Ачковъ.

Д. Ачковъ (нез): Ама Демократическия сговоръ вие всѣки денъ го разпъвате на кръстъ.

Т. Бошняковъ (з): Народътъ го разпъва на кръстъ.

Д. Ачковъ (нез): Хайде и азъ да хвърля единъ камъкъ.

А. Капитановъ (з): Само че полекичка го слагашъ на земята!

Д. Ачковъ (нез): Уважаеми членове на Земледѣлския съюзъ! Моля ви да ме изслушате и следъ като ме изслушате, ще се възмутите повече отъ менъ за туй, което става днесъ. Уволненъ чиновникъ по неспособностъ. Не се казва: „по неспособностъ“, а „въ интереса на службата“. Командантътъ на столицата, г. Малиновъ, уволненъ. Въ България нѣма служба по бюджета на Министерството на външните работи, нѣма и въ странство за г. Малиновъ, защото той нѣма подготовката да заеме длъжностъ по това министерство, но затова, като нѣма подходяща служба по бюджета, ще му се намѣри извънъ него. Голѣма работа ли е да измисли единъ министъръ на вътрешните работи, който въ известенъ моментъ управлява Министерството на външните дѣла, и да каже: назначава се г. Малиновъ за почетенъ консулъ — каквато длъжностъ нѣма по бюджета? За почетни консули ние знаемъ, че се назначаватъ въ чужди държави чужденци, които не служатъ съ заплата, а даже плащатъ разноснитъ по издръжката на консулството. Назначаватъ г. Малиновъ почетенъ консулъ и му даватъ една много малка, нищожна заплата въ тия оскъдни времена — ниго повече, ниго помалко — 260 долара на месецъ, или 34.000 л. български грѣшни пари! Но назначенъ е съ заповѣдь съ 200 долара месечно, обаче, за да получава 260 долара, ще се счита — въ заповѣдта е казано — че служи въ Ангора, а съ седалище въ Цариградъ, защото чиновникътъ, който сѣ въ Ангора, получаватъ 30% повече като извънредни разноси, поради скѣпотията. Е, при тия добродетели, които виждате, че притежава кабинетътъ, можете си представи какъ ще се пазятъ интереситъ на народа, на хазната и тия на чиновникитъ!

Н. Пѣдаревъ (д. сг. Ц): Срамота! И говорятъ за криза!

Д. Ачковъ (нез): При такова едно разбиране, какво значение има тоя законопроектъ, който ни се представя днесъ? За да видите партизанскитъ страсти докѣде отиватъ, ще ви кажа другъ случай. Назначенъ е за архиваръ единъ човѣкъ въ легация, на когото се повѣрватъ тайните доклади. За този архиваръ по Министерството на външните работи — съ собственитъ си очи видѣхъ — има издадена присѣда. Той, обаче, не се уволнява. Защо? Защото е демократъ и ще доживѣемъ нѣкой другъ законъ, който ще му стабилизира положението!

А. Буковъ (з): Кой е тоя архиваръ?

Д. Ачковъ (нез): Нѣкой си Василевъ — не го познавамъ.

Министъръ С. Стефановъ: Г. Ачковъ! Този законопроектъ се отнася до стабилизацията на чиновникитъ по финансовото ведомство. Кажете ми примѣръ отъ това ведомство и азъ ще си взема бележка.

Д. Ачковъ (нез): Азъ искамъ да обърна вниманието на г. министра, че той трѣбва да има преди всичко съзнанието, че трѣбва да назначава на длъжностъ лица, достойни за длъжноститъ, които ще заематъ.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Г. Ачковъ! Моля Ви се! Вие идвате често при мене, и вмѣсто да говорите тукъ такива неистини, по-добре щѣхте да направите, ако бѣхте дошли да ме попитате. Тогава щѣхте да се научите, че за никакъвъ почетенъ консулъ не е назначаванъ г. Малиновъ и никакви 300 долара не получава.

Д. Ачковъ (нез): Не съмъ казалъ 300, а 200 долара; и седалището му е въ Цариградъ, а се счита, че служи въ Анкара. Азъ говоря за заповѣдта, която не е подписана отъ Васъ, г. министре! И Вие сте правъ да ми възразявате, защото заповѣдта е подписана отъ министра на вътрешните работи г. Гиргиновъ, като управляващъ Вашето министерство.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Не е истина, бе г. Ачковъ!

Д. Ачковъ (нез): Г. министре. Ако такава заповѣдь не съществува, азъ още сега заявявамъ, че не съмъ достоенъ да бѣда народенъ представителъ и ще напустина Камарата.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Моля Ви се. Тогава съжалявамъ, че сте тъй куражливъ да приказвате, когато работата е съвсемъ другояче. Можехте да дайдете при мене да Ви кажа на каква служба е назначенъ г. Малиновъ и каква заплата получава.

Д. Ачковъ (нез): 200 долара получава на месецъ, г. министре, и 60 долара на месецъ, понеже се счита, че е на служба въ Ангора.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Да бѣхте дошли да ме попитате и да се разберемъ по тая работа! Баремъ идвате и за други работи при мене — защо не дойдохте да попитате и по тая работа?

Д. Ачковъ (нез): Азъ съобщихъ всичко това на Вашитъ подчинени.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Не е истина.

Д. Ачковъ (нез): Азъ представихъ доказателства и Вие можете да ги видите. На Вашитъ подчинени донесохъ всичко. Отъ това ще видите колко съмъ билъ лояленъ. Донесохъ всичко това на тѣхъ, защото знамъ, че не бива да Ви занимавамъ съ такива дребни работи. Знамъ, че г. министъръ-председателътъ има много други голѣми главоболия.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Но не е истина това, което казвате.

Д. Ачковъ (нез): А кое и истина?

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Азъ Ви казвамъ, че не е истина, че г. Малиновъ е назначенъ почетенъ консулъ.

Д. Ачковъ (нез): Все има нѣщо!

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Той е назначенъ трети секретаръ въ легацията. Такава ми е заповѣдта.

Д. Ачковъ (нез): Г. г. народни представители! Азъ вѣрвамъ въ добросъвестността на г. министра, но той не знае втората заповѣдь, въ която се казва: отгѣнявамъ заповѣдь номеръ еди кой си и го назначавамъ за почетенъ консулъ. Това е фактъ. Допускамъ, че на г. министъръ-председателя не е известно това. И азъ много съжалявамъ.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Какъ може министърътъ на вътрешните работи да назначава лица на такава служба!

М. Бойчиновъ (д. сг. Ц): Фитили!

Д. Ачковъ (нез): Това е допустнато, господине! Министъръ-председателътъ е заетъ съ много голѣми работи и може да не знае такива подробности. Какво е това „фитили“?

С. Таковъ (з): Ачковъ и фитили — кѣде го има туй!

Д. Ачковъ (нез): Ето защо азъ оставамъ дребнитъ зацапки и идвамъ на въпроса. Азъ искамъ отъ правителството, преди да създаде единъ такъвъ законъ, да постави на служби лица, които действително отговарятъ на условията, а не да застрахова чрезъ единъ такъвъ законъ всички ония, които не отговарятъ на условията. А че се иска да се направи тая застраховка, личи отъ чл. 4 на законопроекта — касае се за заваренитъ отъ този законъ длъжности лица — въ който думитъ „за всѣко преминаване въ по-горна длъжностъ, трѣбва да отговарятъ на предвидения служебенъ цензъ, увеличенъ съ 2 години“, се зачеркватъ и вмѣсто тѣхъ се поставятъ думитъ „запазватъ мѣстата си“. Ето застраховката! Значи, макаръ и единъ чиновникъ да не отговаря на условията, макаръ да не е достоенъ за службата, той е застрахованъ и си запазва мѣстото! Е, тогава ние дохождаме до политическия, пакъ да го нарека, парадоксъ — да дойде утре единъ другъ министъръ, системъ „Свирчо“ да каже: „Тоя законъ петъ пари не струва за менъ!“ (Смѣхъ)

Г. министърътъ на финанситъ ми казва, че сега се разглежда законопроектътъ за stabilitетъ на служителитъ въ Финансовото министерство, а не въ Външното министерство. Азъ посочихъ тоя примѣръ, защото искахъ да изтъкна, че добросъвестността на този, който управлява известно министерство, е най-важниятъ лостъ за stabilitетъ на чиновникитъ. Фактътъ, че въ Министерството на външните работи, което има законъ и правилници, постано-

вяващи реда за назначаването, за повишаването и уволняването на чиновниците, се вършат такива беззакония, обяснява колко сж основателни моите твърдения по подбудите на авторите на тоя закон.

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): Има специален законъ за организация на служителите въ Министерството на външните работи.

Д. Ачковъ (нез): Ако има такъв законъ и пакъ не може да се запази редъ, азъ не вървамъ въ силата и на тоя законопроектъ.

Но ще ми кажатъ: ти защитаваеш лична кауза. Не. Азъ зная възмущението и горестта на министъра на финансите, защото бѣше заставенъ отъ партията си да уволни единъ свой чиновникъ съ висше образование, за когото имаше най-добри сведения и който не бѣше въ нищо провиненъ, за да назначи единъ партизанинъ демократъ съ сръдно образование. И го направи.

Министъръ С. Стефановъ: Кой е той?

Д. Ачковъ (нез): Не бива туй, г-да!

Г. Шишковъ (д. сг. Ц): Чистосърдечно ли е това?

Д. Ачковъ (нез): Искрено казвамъ това. Въ всѣки случай по-чистосърдечно отъ тебе.

Може би нѣкому да се вижда чудно, но азъ съ прискърбие констатирамъ тия факти и апелирамъ къмъ днешния, утрешния и всѣкогашенъ кабинетъ да създаде единъ истински стабилитетъ на чиновниците било по финансовото ведомство, било по другитѣ ведомства, основанъ на висшия моралъ и на справедливостта, която трѣбва да вълнува господата, които прилагатъ законитѣ — респективно министритѣ. Само тогава ще имаме истински стабилитетъ. Но днесъ да наредимъ „нашитѣ“, а утре другитѣ да ги изхвърлятъ на улицата — било съ указъ, било по другъ начинъ, съ други сръдства — мисля, че това не е стабилитетъ, а вървене по този пътъ, по който сме вървели 50 години: станете вие, за да седнемъ ние.

Председателстващъ С. Даскаловъ: Г. г. народни представители! Правя апелъ къмъ ония групи, които не сж се изказали по законопроекта, да се изкажатъ. Защото, знаете, законопроектътъ се прие по принципъ безъ дебати и се взе решение, при второто му четене да се говори по единъ часъ. Така че, преди да пристѣпимъ сега къмъ гласуване законопроекта на второ четене, за да нѣма недоразумения, азъ моля тия групи, които не сж се изказали, да се изкажатъ.

Х. Мирски (д): Никой не претендира.

Г. Василевъ (д. сг): Който иска да говори, ще говори.

Председателстващъ С. Даскаловъ: Има думата г. министърътъ на финансите.

Министъръ С. Стефановъ: Г. г. народни представители! Тази вечеръ нѣма да пристѣпимъ къмъ гласуване законопроекта на второ четене, защото таблицитѣ къмъ законопроекта не сж минали презъ комисията, а тѣ вървятъ заедно съ него. После, както ви е известно, при първото четене на законопроекта не станаха дебати, законопроектътъ се прие по принципъ и се съгласихме, на второ четене да станатъ такива, както и станаха сега. Азъ си вземамъ бележка отъ тия дебати; и бихъ молилъ, макаръ законопроектътъ да е миналъ презъ комисията, едновременно съ разглеждането таблицитѣ въ комисията да се направятъ и нѣкои нови поправки въ законопроекта. За това ви моля да не пристѣпваме сега къмъ гласуването му на второ четене. Утре преди обѣдъ законопроектътъ ще бѣде разгледанъ въ комисията наново, заедно съ таблицитѣ къмъ него, и въ утрешното заседание на Камарата ще го гласуваме членъ по членъ.

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): Макаръ че съмъ членъ на комисията и мога тамъ да Ви кажа това, което искамъ да кажа, ако позволите, г. министре, да Ви го кажа сега.

Министъръ С. Стефановъ: Да.

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): Искамъ да обърна внимание на връзката между тоя законопроектъ и закона за държавнитѣ служители. На много мѣста въ законопроекта Вие

цитирате закона за държавнитѣ служители, и изглежда, че той влиза и се подразбира като основа на настоящия законопроектъ.

Министъръ С. Стефановъ: Въ чл. 1.

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): Въ чл. 1 се казва: (Чете) „Длъжностнитѣ лица по финансовото ведомство сж държавни служители съ права и задължения, предвидени въ тоя законъ, закона за държавнитѣ служители и специалнитѣ закони по Министерството на финансите“. Ако е така — че тѣ сж съ право и задължения и по закона за държавнитѣ служители — тогава всички принципи, които Вие прокарвате въ тоя законопроектъ като нови, могатъ да бѣдатъ разрушени отъ закона за държавнитѣ служители.

П. Стаиновъ (д. сг): Lex posterior.

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): Lex posterior, но — азъ ще обясня. Въ чл. 12 на законопроекта се цитира чл. 81 отъ закона за държавнитѣ служители, където се предвижда и уволнение въ интереса на службата. Ако мълчаливо Вие вкарате това уволнение и по тоя законъ,...

Р. Василевъ (д. сг): Не е върно.

Министъръ С. Стефановъ: Не е вкарано това. Вие дойдете късно въ комисията, г. Данаиловъ. Съвсемъ не е така. Г. Ради Василевъ отъ Вашата група бѣше въ комисията и знае.

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): Ако бѣде така, цѣлиятъ принципъ, който се прокарва въ тоя законопроектъ, пада. И азъ бихъ молилъ, въ комисията да премахнемъ тия изрази, където се цитира законътъ за държавнитѣ служители, и тоя законопроектъ да си остане чистъ законопроектъ за стабилитетъ на чиновниците по финансовото ведомство.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: За утрешното заседание предлагамъ следния речевенъ редъ:

Трето четене законопроектитѣ:

1. За допълнение на закона за сѣдинитѣ-изпълнители;
2. За допълнение на закона за сѣдебнитѣ марки;

Второ четене законопроектитѣ:

3. За личния съставъ на Министерството на финансите;
4. За облекчение на длъжниците и заздравяване на кредита;
5. За събиране на закъснѣлитѣ данѣци и за разпореждането на сѣжитѣ и на текущитѣ данѣци, и
6. Докладъ на прошектарната комисия.

Н. Пѣдаревъ (д. сг. Ц): Искамъ думата по дневния редъ.

Председателстващъ С. Даскаловъ: Моля.

Н. Пѣдаревъ (д. сг. Ц): Г. г. народни представители! Съгласно правилника, дневниятъ редъ за следващото заседание се опредѣля по решение на Народното събрание, въ съгласие съ правителството. Вие знаете, много пѣти се повдигна тукъ въпросъ за разглеждане на подаденитѣ въ Народното събрание интерпелации. Повече отъ два месеца тия интерпелации чакатъ отговоръ. Азъ смѣтамъ, че не е отъ интересъ за престижа на управлението да стоятъ да управляватъ министри, срещу които сж подадени интерпелации, които могатъ да доведатъ единъ вотъ на Народното събрание такъвъ, какъвто бѣше вотътъ, когато се разглеждаше интерпелацията срещу бившия министъръ Върбенковъ. Азъ смѣтамъ, че не бива по такъвъ начинъ да се излага престижътъ на Парламента и престижътъ на управлението. Народното събрание не може да мине мълкомъ подаденитѣ интерпелации. Но понеже въ правилника е казано, че въ четвъртъкъ се разглеждатъ интерпелации, а минаха вече два месеца и никаква интерпелация не е разгледана и утре е четвъртъкъ, азъ правя предложение да бѣдатъ поставени въ дневния редъ за утрешното заседание интерпелациитѣ на г. Лѣкарски и на г. Омарчевски къмъ г. министъра на народната просвѣта.

Министър-председател Н. Мушанов: Г. г. народни представители! Подадените интерпелации ще ги разгледаме, няма да ги отбъгнемъ. Азъ зная времена, когато по година и половина не сж гледани подадени интерпелации.

А. Циганчевъ (з): Презъ осемгодишното управление на Сговора имаше ли интерпелации?

Н. Пждаревъ (д. сг. Ц): Тогава се правѣ интерпелация противъ министъръ-президента отъ парламентарната група, къмъ която се числѣше сегашниятъ министъръ-председателъ.

А. Буковъ (з): Гледа ли се?

Н. Пждаревъ (д. сг. Ц): Разгледа се.

Министър-председател Н. Мушановъ: Интерпелациите ще се гледатъ, но не е време за тяхъ сега особено, когато почваме да гледаме законопроекта за задълженията. Въ

всѣки случай, ще разгледаме интерпелациите по-скоро, отколкото смѣтате.

Моля ви, г. г. народни представители, да гласувате предложениия дневенъ редъ.

Министъръ С. Стефановъ: Г. Пждаревъ! Азъ съмъ готовъ да ви отговоря утре ако искате, на Вашите две питанія.

Н. Пждаревъ (д. сг. Ц): Добре.

Председателствуващъ С. Даскаловъ: Които приематъ предложениия отъ г. министъръ-председателя дневенъ редъ за утрешното заседание, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Вдигамъ заседанието.

(Вдигнато въ 19 часа 25 м.)

Председателъ **А. МАЛИНОВЪ**

Подпредседателъ: **СТ. ДАСКАЛОВЪ**

Секретари: { **Н. ГАВРИЛОВЪ**
 { **А. КАНТАРДЖИЕВЪ**

Началникъ на Стенографското отдѣление: **Д. АНТОНОВЪ**